

SVETOVNI vestnik

Letnik XXX.

Celovec, petek, 24. oktober 1975

Štev. 43 (1733)

OB PRAZNIKU REPUBLIKE AVSTRIJE

V nedeljo praznujemo državni praznik, ki ima svojo osnovo v dejstvu, da je dne 27. oktobra 1955 zapustila zadnja vojaška skupina zasedbenih aliranih sil našo državo. Datum in povod tega praznika sta od njegove zakonitve prav tako sporna kot je sporna oblika praznovanja, ki jo v bistvu sestavljajo razni „fitnes“-pohodi in telovadni nastopi.

Za državo, ki se ima v bistvu zahvaliti zaveznikiškim silam za svojo obnovo in neodvisnost, je vsekakor problematično, da posveti svoj praznik predvsem spominu dneva, ko so odšle zadnje skupine njenih osvoboditeljev in da ta dan praznuje s fizičnimi močmi namesto da bi ga posvetila poglobljanju moralnih vrednot neodvisnosti, samostojnosti in svojstvenosti. Toda to ni naša zadeva.

Nam slovenskim državljanom pomeni ta dan več: nas spominja na dokončno obnovo naše svobodne, demokratske in neodvisne republike, ki je z ratifikacijo državne pogodbe prevzela tudi obveznost, da bo naši narodni skupnosti zagotovila in zlasti dejansko dala pravice, ki ji gredo po členu 7 mednarodnega dokumenta o obnovi naše republike.

Po dvajsetih letih njene obnove sta zato naše gledanje in zanimanje usmerjena zlasti na to, kaj je bilo do sedaj storjenega v uresničevanju prevzetih obveznosti v korist obstoja in razvoja naše narodne skupnosti.

Tu pa moramo ponoviti, kar smo izpovedali že v svoji Spomenici ob 20-letnici podpisa državne pogodbe: da je bilanca vprašanja določil členu 7 po dvajsetih letih malo brbljavna, čeprav smo vladi že pred dvajsetimi leti, še predno je zapustila zadnja edinica aliranih sil našo državo, predali temeljito spomenico, kako si zamisljamo rešitev našega vprašanja na osnovi členu 7 državne pogodbe.

Ob dvajsetletnici spomina na ta dan je naše razočaranje le še večje. Ugotoviti namreč moramo, da je vlada tudi tokrat šla mimo vseh konstruktivnih predlogov manjšine v novi spomenici in mimo vseh upravičenih pomislekov in ugovorov manjšine namerava skleniti in izvesti zakon o preštevovanju posebne vrste.

Nočemo ponovno iznašati argumentov, zakaj smo načelno proti taki obliki reševanja našega vprašanja. Naj ob dvajsetletnici svoje prve spomenice in dvajsetletnici povoda državnega praznika poudarimo le, da ni mogoče zastopati stališča, da bi o izpolnitvi po parlamentu že ratificirane državne pogodbe, to je mednarodnega dokumenta, ki je osnova obnove naše republike, odločalo šele po dvajsetih letih posebno ljudsko glasovanje. To bi pomenilo vsekakor skrajno nevarno tveganje, ki bi lahko imelo nepredvidene posledice! Zakaj ne bi odločalo ljudsko glasovanje tudi o drugih določilih državne pogodbe, na primer o prepovedi priključitve k Nemčiji? Ali ni morda taka težnja globlji vzrok, da so predvsem nemške nacionalistične sile, ki hkrati govorijo o „zgodovinskem nalogu“, pobudnice za glasovanje o obliki „preštevovanja posebne vrste“?

Mi vsekakor načelno odklanjamo tako reševanje našega vprašanja, ker ne moremo priznati posledic dvajsetletnega zamudnega reševanja odnosno nereševanja členu 7 in zlasti ne sado dvajsetletnega pritiska na našega človeka. Če se merodajni zaveda o te problematike, ko smatrajo za potrebno, da vzamejo za osnovo občinske strukture za časa podpisa državne pogodbe, potem mora to še vsebolj veljati za nacionalno struk-

„Mir 75 — 30 OZN“

Veličastna manifestacija ob jubileju Združenih narodov v Slovenj Gradcu

Dan Združenih narodov, ki ga vsako leto obhajamo 24. oktobra, je letos povsem v znamenju 30-letnega jubileja svetovne organizacije. Temu jubileju so posvečene neštete svečanosti, proslave in prireditve širom po svetu, kjer poudarjajo vlogo in pomen OZN pri reševanju perečih problemov današnjega sveta.

Posebno mesto med temi številnimi prireditvami pa nedvomno zavzemajo velike manifestacije zavesti Združenih narodov, ki so jih pripravili v Slovenj Gradcu in sosednjih občinah. V navzočnosti najvišjih predstavnikov Jugoslavije in zlasti Slovenije je minulo nedeljo v

slovenjgraški galeriji šef informacijskega centra OZN v Jugoslaviji Sergio Appolonio v imenu glavnega tajnika OZN Kurta Waldheima odprl razstavo 210 umetnikov iz 37 dežel sveta. Pod naslovom „Mir 75 — 30 OZN“ je bila izpovedana vera v mir: „Na nas vseh je, da bodo narodi ostali Združeni narodi in da bo mir 75 postal mir vseh časov prihodnosti.“

Slavnosni govor je imela članica predsedstva SR Slovenije Vida Tomšič, ki je najprej spomnila na zgodovino Slovenj Gradca in drugih obmejnih krajev. Dejala je, da je bilo staro, žilavo in s kulturno dediščino bogato mesto stoletja prizorišče tako boja za lastno narodnostno samobitnost kakor za medsebojno bogatenje kultur, a hkrati odporno proti takšnemu kulturnemu oplajanju, ki bi pomenilo asimilacijo. „Ob stvaritvah in imenih iz bogate kulturne preteklosti nam pričevanja o junaštvih in žrtvah iz NOB v tukajšnjem okolju povedo, kolikšne so bile humane razsežnosti odločilnega boja za mir, človečnost in prijateljstvo.“

Vida Tomšič je poudarila pomembno vlogo OZN pri prizadevanjih za ohranitev in udržitve svetovnega miru, ocenila je pomen politike neuvrščenosti, „ki je postala izraz najgloblji težnji večine človeštva“, ter opozorila na nedavno helsinško konferenco o varnosti in sodelovanju v Evropi. Kot enega prvih znakov novega duha v evropskih odnosih je imenovala sporazum o ureditvi mejnega vprašanja med Jugoslavijo in Italijo, pri tem pa izrecno poudarila:

„Pričakujemo, da bodo helsinški sklepi ugodno vplivali tudi na urejanje nerešenih vprašanj med nami in sosedli, zlasti pa na položaj naših manjšin v zamejstvu. Ob tem še posebej mislim na položaj naših manjšin v Avstriji, kjer ne uveljavljajo zadovoljivo njihovih pravic, ki jim

Nagrada za mir odboru Združenih narodov

Posebni odbor OZN za boj proti apartheidu (rasnemu razlikovanju — op. ured.) je dobil letošnjo zlato medaljo „Joliot-Curie“, ki jo podeljuje svetovni svet za mir.

To nagrado podeljujejo znanim osebnostim, državljanom in organizacijam za njihov izreden prispevek k miru in prijateljstvu med narodi.

Svetovni svet za mir je bil ustanovljen leta 1949 ter ima danes svoje predstavnike v 125 državah sveta. V prejšnjih letih je podelil zlate medalje „Joliot-Curie“ Urhu Kekkoneu, Džavaharlalu Nehruju, Fidelu Castru in Jaserju Arafatu.

Podelitev tega visokega mednarodnega priznanja posebnemu odboru OZN za boj proti apartheidu pomeni brez dvoma lepo in zaslužno poklonitev svetovni organizaciji ob njeni 30-letnici.

turo naše narodne skupnosti, ki ji skorajda očitajo, da še obstaja in da še izpričuje lastno identiteto.

Naj bo še enkrat poudarjeno, kar povemo v uvodu zadnje spomenice, da smo koroški Slovenci pripravljani, da konstruktivno sodelujemo pri rešitvi naših odprtih vprašanj in to v trdnem prepričanju, da se lahko doseže zadovoljiva rešitev le v dogovoru in sodelovanju med prizadeto manjšino in pristojno zvezno vlado ter zakonodajalcem.

Toda to je mogoče le, če je pripravljenost za tako sodelovanje tudi na večinski strani, to se pravi, če je večina pripravljena, da upošteva tudi predloge manjšine in zlasti tudi njene pomisleke glede oblik reševanja.

Drugeče to ni dialog, marveč je konfrontacija, ki je ne želimo, zlasti ne v obliki „preštevovanja posebne vrste“ — če pa se nam vsili, se bomo branili in to eno t o n o vsi brez razlike, pa če se se tako trudijo, da bi nas razdvojili ter oddvojili naše ljudi od vodstva obeh osrednjih organizacij.

Tudi za nas velja, kakor se je izjavil te dni predsednik južnotirolske ljudske stranke in deželni glavar dr. Silvius Magnago: Ob nadaljnjem zavlačevanju reševanja manjšinskega vprašanja — in pri nas še posebej ob nadaljnjem poskusu reševanja potom nesprejemljivega ugotavljanja — se „ne more delati več tako, kakor da bi bilo vse v redu. Postati moramo glasnejši, govoriti bolj trd jezik“.

Svetovni mir po poti pravice

V Washingtonu je bila prejšnji teden že sedmič mednarodna konferenca z naslovom „Svetovni mir po poti pravice“. Na tem pomembnem zborovanju so se zbrali pravniki, sodniki in odvetniki iz 131 držav sveta. Preučili so številne aktualne pravne probleme na svetu in se izrekli za dosledno spoštovanje mednarodnih obveznosti, norm in odločitev.

Na konferenci so podrobno proučili različne vidike spoštovanja človeških pravic, mednarodnega gospodarskega sodelovanja, obveznosti in probleme investiranja v nerazviti deželah, varstvo človekovega okolja, krepitev vloge Združenih narodov in učinkovitejše izvajanje konvencij in odločitev OZN ter vrsto drugih pravnih problemov — vse to s ciljem, da bi se okrepilo mednarodno sodelovanje ter zagotovil trajen mir v svetu.

Krepitvi mednarodnega miru in varnosti pa velja tudi resolucija, ki jo je sprejel glavni politični odbor generalne skupščine OZN. Gre za poziv svetovne organizacije vsem državam sveta, da izvajajo deklaracijo OZN iz leta 1970 o krepitvi mednarodnega miru in varnosti. To deklaracijo je svetovna organizacija pred petimi leti sprejela na predlog skupine neuvrščenih držav, zdaj pa je alžirski predstavnik kot govornik te skupine, ko je razlagal resolucijo, zahteval, naj generalna skupščina Združenih narodov pozove vse države, da naj proces popuščanja napetosti razširijo na vse dele sveta in da potrdijo upravičenosti boja narodov za samoodločbo in neodvisnost.

pripadajo ne le po načelih OZN, ampak tudi po državni pogodbi o ustanovitvi neodvisne, demokratične Avstrije.“

V umetniškem delu svečanosti sta sodelovala simfonični orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Sama Hubada z izvedbo Žebretove simfonije „Svobodi nasproti“ in Beethovnovim „Egmontom“, Slovenski orkester pa z izbranim sporedom mednarodnih pesmi. Med sodelujoče umetnike pa je strokovna žirija razdelila pet zlatih in pet srebrnih odličij.

Vzporedno z mednarodno likovno razstavo angažirane figuralike, ki ostane odprta več mesecev, so v Slovenj Gradcu in drugih krajih koroške regije pripravili še vrsto drugih manifestacij. Trajna pridobitev za Slovenj Gradec pa je gotovo novi Gaj miru in svobode, kjer bodo na prostem razstavljali plastike, ki jih bodo v znamenje mednarodne solidarnosti podarili posamezni umetniki, državniki ali države. Prvo plastiko za ta park je poklonil jugoslovanski predsednik Tito.

Avstrija v zaostanku tudi glede denacifikacije

Odkar je vodja židovskega dokumentacijskega centra na Dunaju inž. Simon Wiesenthal nekoliko odgrnil zavese, ki je doslej zakrivala podrobnosti iz SS-ovske preteklosti predsednika FPÖ Friedricha Petra, je Avstrija bogatejša za „afero“, ki postavlja našo državo v mednarodni javnosti v zelo neugodno luč. Pri tem niti ne gre samo za Petrovo „preteklost“, gre predvsem za valove, ki jih je razburkalo odkrivanje te preteklosti.

Vsekakor je značilno, da se določeni krogi — na čelu celo s kanclerjem Kreiskym — zdaj zgražajo, kakor da bi bil Wiesenthal Petru očital vojne zločine. Toda tega Wiesenthal ni napravil; z dokumenti je dokazal samo to, da je Peter pripadal določeni enoti SS (kar je Peter doslej vedno prikrival), in sicer v času, ko je ta enota zagrešila strašne vojne zločine. Kakor rečeno: Wiesenthal je predložil javnosti točne podatke o tem, katerega dne je enota, ki ji je pripadal Peter, ustrelila koliko partizanov in koliko civilistov, žena in otrok. Niti z besedo pa ni namignil, da bi bil te ljudi streljal Peter.

Reakcija na ta odkritja je vse prej kot v čast državi, ki je po nacistični aneksiji mogla ponovno zaživeti v svobodi in neodvisnosti le za ceno številnih žrtev, ki so jih narodi Evrope doprinesli v boju proti nacifizmu. Izgleda namreč, kakor da se v Avstriji danes ne bi smelo več go-

voriti o zverinstvih, ki so jih počeli ljudje v uniformah SS; izgleda, kakor da se ne bi smelo spominjati milijonskih žrtev, ki so jih preganjali, trpinčili in morili v imenu nemškega „nadžloveka“. V tisti Avstriji, ki se ima — kadar ji to koristi v mednarodni javnosti — za prvo žrtev nacizma, bi torej morali molčati o vsem tistem, kar je nacizem počel na zadnjem vojni. In prav tako ne bi smeli govoriti o današnjih zločinah fašističnih režimov v Španiji in Čilu, pač pa bi morali imeti „odprto oko“ za „nasilje“ v socialističnih deželah...

Tozadevni nauk, ki ga je delil kancler Kreisky avstrijskemu odporišnemu gibanju in „mladi levici“ v SPÖ, priča o tem, kako v zaostanku je Avstrija s svojo denacifikacijo, ki ji jo nalaga državna pogodba — in to 30 let po zmagi nad nacizmom, 20 let po podpisu državne pogodbe! Mislimo namreč predvsem denacifikacijo avstrijske mentalitete, ki je očitno še vse preveč prepojena z duhom, ki je našo državo že enkrat pahnil v objem zločinskega fašizma.

Značilno za to „avstrijsko mentaliteto“ ni samo dejstvo, da nekdanji pripadniki zločinskih enot lahko pridejo na visoke politične položaje, marveč še dosti bolj dejstvo, da so kljub svoji preteklosti deležni najvišje obrambe, medtem ko so borci proti fašizmu izpostavljeni žaljivim in nizkotnim izpadom!

KOMISIJA OZN ODKRILA:

V Čilu vlada najhujše fašistično nasilje

Dnevni red letošnjega 30. zasedanja glavne skupščine OZN obsega tudi razpravo o kršitvi človekovih pravic v Čilu, kjer je vojaški režim, ki je umoril demokratično izvoljenega predsednika Allendeja, uvedel najstrašnejše fašistično nasilje, ki — kakor je ugotovila posebna komisija Združenih narodov — po svoji brutalnosti presega celo najstrašnejša mučenja v fašističnih temnicah med drugo svetovno vojno.

Poročilo za razpravo je — kakor že rečeno — pripravila posebna delovna skupina komisije za pravice človeka, ki so jo sestavljali zastopniki iz številnih držav, med njimi tudi avstrijski izvedenec dr. Felix Ermacora, ki je prej predsedoval komisiji za pravice človeka. To poročilo je grozljivo opozorilo vsem organom OZN in mednarodni javnosti, kakšne podle metode uporablja policijski stroj čilskega fašističnega režima pri sistematičnem iztrebljanju in mučenju vseh, ki so delali v prid prejšnjemu režimu predsednika Allendeja ali simpatizirali z njim, pa čeprav nimajo na sebi nobene druge „krivde“, temveč so samo napoti podivjanim agentom zločinske Pinochetove tajne policije DINA.

V poročilu komisija ugotavlja, „da je prepričana o tem, da bo mednarodna skupnost sodila o poročilu glede na njegovo vsebino in sprejela ukrepe, ki se ji bodo zdeli potrebni“. Zbrano gradivo je obtežljivo ne samo za Pinochetov fašistični režim, ampak tudi za vse tiste v tujini, ki ga podpirajo. Nad temi dokazi o fašističnem nasilju se bodo morale zamisliti tudi tiste države, ki se imajo za napredne dejavnike na svetovnem prizorišču, pa imajo kljub tej grozljivi resnici

o razmerah v Čilu normalne odnose s takojšnjim režimom.

Na več kot 130 gosto tipkanih straneh je opisano Pinochetovo nasilje nad desetstisoči „izginulih“ ali zaprtih Čilencev v znamenju tako imenovanega „izrednega stanja“. Agente DINA, ki dozdevno „skrbijo za red“, opisuje poročilo kot podivjano tolpo, ki zapira ljudi pri delu, doma, na cesti in ki ji je dovoljeno aretirati, kogar se ji zdi. Agentje lahko trpinčijo ljudi, kadarkoli in kjerkoli hočejo, pri čemer izživljajo svoje „najnižje instinkte“. Zdi se, je rečeno v poročilu, da so agentije odgovorni samo šefu države, saj se je zgodilo, da se niso zmenili niti za intervencije članov vlade in celo samega notranjega ministra.

Zaprepadenost zbujajo ugotovitve preiskovalne komisije OZN, da Pinochetovi policaji počno najhujša zverinstva z ženskami in da mučijo celo otroke. Pri svojem znašanju nad žrtvami uporabljajo agenti režimske tajne policije tudi dresirane pse, ki jih ščuvajo, da trgajo gole ženske pri živem telesu, je med drugim rečeno v poročilu. Navedeni so primeri, od katerih se človeku ježijo lasje. Mučitelji pogosto silijo starše, brate ali celo otroke trpinčenih žensk, da morajo gledati strašne prizore. Vse to je veliko družin spravilo v psihično razkrojenost.

Pinochetova vlada je sprva privolila v sodelovanje s preiskovalno komisijo OZN, ki ji je celo obljubila „popolno svobodo gibanja“ v Čilu. Nekaj dni pred njenim prihodom pa je Pinochet preklical dovoljenje in celo predlagal, naj bi skupino „za zdaj diskvalificirali“, ker podatki, ki jih lahko zve od čilskih beguncov, „ne morejo biti podlaga za objektivno in nepristransko poročilo“. Pinochet je skratka prepovedal, da komisija za pravice človeka pošlje svoje predstavnike v Čile. Ob tej priložnosti je izjavil, da se „svetovni marksizem, ki misli, da je izgubil bitko v Čilu, ne pomišlja izrekanju obsodbe in pošiljanju sem permanentne komisije, ki naj bi preverjala, ali spoštujemo pravice človeka“.

Ta prepoved prihoda predstavnikov komisije za pravice človeka v Čile, kot je rekel Pinochet, „bo povzročilo reakcijo v marksističnem svetu, ki nas bo še naprej psoval“. Toda prva je reagirala prav delovna skupina za ugotavljanje kršitev pravic človeka v Čilu; v njenih vrstah ni bilo nobenega marksista (avstrijski zastopnik dr. Ermacora je npr. poslanec ÖVP — op. ured.), a je odločno nadaljevala svojo preiskavo in odkrila porazno resnico o „potujočih“ in „stalnih“ mučilnicah v Čilu ter zdaj o tem predložila poročilo svetovni organizaciji.

Medalja miru

Združeni narodi bodo letos že petič podelili medalje za mir kot trajni simbol dela svetovne organizacije za dosedajšnjega miru med narodi.

Letošnje medalje za mir imajo že poseben pomen, ker jih bodo izdali ob 30-letnici podpisa ustanovne listine Združenih narodov. Medalje bodo izdelane v srebru in zlatu. Podelil pa jih bo glavni tajnik OZN dr. Kurt Waldheim voditeljem držav in drugim osebnostim za njihovo delo v korist miru.

Po poročilu organizacije Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano (FAO) bo letošnja kmetijska proizvodnja po svetu večja kot lani, vendar pa hrane še vedno primanjkuje. Boljša kmetijska proizvodnja namreč ne bo pripomogla k temu, da bi se povečale zaloge žita, namenjenega za prehrano. Te zaloge ostajajo vse od konca druge svetovne vojne na najnižji ravni. Še vedno je aktualna ocena z lanske konference OZN o prehrani, da je dovolj ena sama pičla žetev v svetovnem merilu in že se velik del človeštva znajde na robu lakote.

Položaj na svetovnem trgu kmetijskih pridelkov je večinoma odvisen od letine v državah velikih proizvajalcev. Zadnja žetev pšenice v Združenih državah Amerike, ki dajejo 15 odstotkov svetovne proizvodnje, je bila za 8 odstotkov večja kot lani; pri deleku koruze pa je po cenitvah celo za 22 odstotkov večji kot

lani, kar pomeni, da gre za rekordno letino.

Kljub vsemu temu pa strokovnjaki že zdaj menijo, da so padli v vodo upi, da bo bogata žetev v ZDA vplivala na umiritev

na mednarodnem trgu s kmetijskimi pridelki. Pri tem zlasti navajajo, da je imela Sovjetska zveza zaradi suše za približno 20 odstotkov manj žita, kot je predvidevala, zato je prisiljena svoj primanjkljaj kriti z nakupom na svetovnem trgu, zlasti v Ameriki. Sovjetska zveza je že kupila v Ameriki in Kanadi približno 15 milijonov ton pšenice in koruze, vendar pa cenijo, da bo treba še nadaljnjih 10 milijonov ton žita, da bi krili potrebe. Že

leta 1972 je bila Sovjetska zveza zaradi katastrofalne suše prisiljena uvoziti približno 25 milijonov ton žita, kar je povzročilo naglo zvišanje cen žita na svetovnem trgu in vplivalo na to,

da so se zmanjšale mednarodne rezerve.

Tudi nekatere druge države, ki imajo zelo razvito živinorejo, kot na primer Poljska in Romunija, so bile letos prizadete zaradi suše, tako da bodo morale uvoziti večje količine krušnega žita in zrnatih krm. Pa tudi zahodna Evropa je imela letos bolj pičlo žetev, tako da bo manj presežkov za izvoz.

Sedanji položaj na svetovnem trgu živil pa bo najhuje pri-

„Bratje, mi smo z vami!“

Usoda in pereči problemi slovenske narodne skupnosti na Koroškem so danes resnično zadeva vsega slovenskega naroda. To, kar se dogaja na Koroškem, živo in prizadeto spremlja vsa Slovenija in preko nje je s tem dogajanjem najtesneje povezana cela Jugoslavija z vsemi svojimi narodi in narodnostmi.

To niso le prazne fraze, to je resnica, o kateri se vedno spet lahko prepričamo. In to resnico smo dobili potrjeno v edinstveni obliki tudi ob koncu minulega tedna, ko so odborniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem na povabilo obiskali mariborsko in radgonsko občino.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da sta bila oba dneva ena sama manifestacija prisrčne in tople gostoljubnosti ter resnične bratske povezanosti. „Bratje, mi smo z vami!“ — kratke, vendar iskreno zagotovile, ki smo ga slišali iz ust vodilnih predstavnikov mariborske občine, ki so nas sprejeli pod vodstvom predsednika občinske skupščine inž. Vitje Rodeta. „Bratje, mi smo z vami!“ — ta prisrčna izpoved pa nas je spremljala tudi med obiskom v radgonski občini, kjer smo imeli priložnost spoznati in občudovati uspehe, ki jih nekdanja zaostala področja beleži na vseh področjih družbenega življenja.

V radgonski občini, kjer so dan pred našim prihodom zaključili prireditve ob občinskem prazniku, smo obiskali nekaj krajev in ustanov, kjer smo videli občudovanja vredne rezultate povojnega in deloma tudi najnovejšega razvoja. Naj omenimo mednarodno znano zdravilišče Radenska, kjer so pred leti dobili moderni gostinski obrat, Radin, letos pa dogradili novo terapijo, ki jo po opremi vrščajo v sam evropski vrh. Ali pa Gornja Radgona: spomladi so uredili športni center (kjer je bilo letos tudi svetovno prvenstvo v moto dirkah na pešeni stezi); letošnji občinski praznik pa so predvsem počastili z dograditvijo novih delovnih prostorov podjetja Gorenje-Elrad, ki je hkrati praznovalo svojo 20-letnico in ob tej priložnosti demonstriralo svoj razvoj od začetnih 6 delavcev do današnjih več kot 700 zaposlenih oziroma z vrednostjo proizvodnje, ki je narasla za 5.580-krat na letošnjih 180 milijonov dinarjev.

Ob tem čudovitem gospodarskem razvoju pa nas je presenetila tudi zavzetost, s katero v teh krajih gojijo kulturo in umetnost. Naj le mimogrede omenimo Videm ob Ščavnici z razstavo o kmečkih uporih pod naslovom „Od Gubca do Lacka“ ter galerijo slikarjev-amaterjev v Selišču, kjer smo doživeli edinstven primer entuziazma (ki bi gotovo bil zmožen prestavljati gore, če bi jih kaj bilo v teh krajih).

In ker smo že bili v vinogradnih predelih, smo seveda spoznali tudi to panogo tamkajšnjega gospodarstva; gostoljubnost, ki smo je bili deležni na Kapeli in na Janževem vrhu, je samo še enkrat potrdila že uvodoma omenjeno bratsko prisrčnost, ki nas je spremljala na vseh nepozabnih srečanjih v okviru tega obiska. Ne da bi navajali imena, velja naša topla zabvala vsem, ki so prispevali k temu, da smo ta kratki sestavek upravičeno in zavestno postavili pod naslov „Bratje, mi smo z vami!“

Jubilejno deseto srečanje slovenskih dramskih gledališč v Mariboru

Jutri bo v Mariboru zaključeno letošnje jubilejno 10. srečanje slovenskih dramskih gledališč, znano kot Borštnikovo srečanje. Na tej tradicionalni prireditvi so od 16. oktobra dalje sodelovala vsa slovenska dramska gledališča, poleg tega pa so bile še številne druge prireditve, od razstav in koncertov preko strokovnih posvetovanj do zbora slovenskih gledaliških igralk v počastitev mednarodnega leta žensk, medtem ko bodo na jutrišnji sklepni prireditvi podelili letošnje nagrade in diplome ter Borštnikov prstan.

Letošnje jubilejno srečanje je povezano s tridesetletnico osvoboditve in je spored tudi tega jubileja posvetil ustrezen poudarek. Prav tako se je slovenski gledališki svet spomnil našega koroškega rojaka Andreja Schusterja-Drabosnjaka ob 150-letnici njegove smrti; zlasti pa je srečanje v znamenju 100-letnice rojstva največjega slovenskega dramatika in glasnika zatiranih Ivana Cankarja.

O njem je govora v poslanici Borštnikovega srečanja 1975, kjer je rečeno, da ni bogastva,

če ni svobode. „To nam je jasno zlasti danes, ko mislimo v preteklost, sto let nazaj, kar se je rodil glasnik zatiranih Ivan Cankar, in trideset let nazaj, kar smo se osvobodili fašistične zveri. Le svobodni in v svobodi lahko ponosno in odgovorno skrbimo, da bo naša kultura, ta naša bela krizantema, res naša, lepa, bogata, socialistična.“ In še naprej pravi sporočilo: „Nobeni izbranci, nikakršna gospoda ali elita, nihče drug ne more biti dedič slovenske kulturne dediščine kot le slovensko ljudstvo, kakor je zapisal avtor Hlapca Jerneja. In tako se je tudi zgodilo in tega se zavedamo tudi mi, zbrani na gledališki olimpiadi v Mariboru.“

Na tej olimpiadi so se odnosno se bodo predstavili naslednji ansamblji: Drama SNG Maribor (Dobrica Čosič: Apokalipsa); Mestno gledališče ljubljansko Andrej Hieng: Izgubljeni sin; Fadil Hodžić: Naročena komedija); Slovensko amatersko gledališče Trst (Bertold Brecht: Izjema in pravilo); Akademija za gledališče, radio, film, televizijo Ljubljana (David Storey: Kmetija); Mladinsko gledališče Ljubljana (Dušan Jovanovič: Žrtve mode bum bum); Eksperimentalno gledališče GLEJ Ljubljana (Messner-Salamun-Jovanovič: Pogovor v maternici koroške Slovenke); Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica (Joseph Kesslering: Arzenik in stare čipke); Slovensko ljudsko gledališče Celje (Ferdo Kozak: Kralj Matjaž); Gledališče PEKARNA Ljubljana (Mišo Kovač: Tako tako); Drama SNG Ljubljana (Svetina-Povše: Ukana) ter Stalno slovensko gledališče Trst (Benedetič-Košuta: Rižarna).

V okviru srečanja so odprli vrsto razstav: Dobitniki Borštnikovega prstana, Karikature slovenskih gledaliških umetnikov, Ob 80-letnici Josipa Vidmarja. Simpozij gledaliških kritikov in teatrologov je obsegal predavanja: Ivan Cankar in sodobno slovensko gledališče (Andrej Inkret), Slovensko gledališče in njegovo občinstvo (Miša Grčar), Slovenska gledališka kritika pred in po vojni (Borut Trekman). Odkrili so spomenika Ignaciju Borštniku in Janku Rakuši, s koncertom je sodeloval oktet Gallus, slovenske gledališke igralko so se predstavile z recitacijami na temo NOB, med „spremljevalnimi prireditvami“ pa je treba omeniti nastope dramskih umetnikov po šolah in gostovanja gledališč v krajih mariborske regije.

S svojim geslom „Gledališče ljudstvu — ljudstvo gledališču“ in s sodelovanjem vseh slovenskih gledališč je jubilejno 10. srečanje nedvomno dokazalo, da je — kakor je rečeno v uvodoma omenjeni poslanici — nastopil „tisti dan, ko naša kultura ni več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega“.

Na robu lakote

Veliko čez izaro...

V tiho mogočni starinski katedrali v Trondheimu na Severu, kjer so grobnice norveških kraljev, je na slavnostnem koncertu pred tamkajšnjim županom in častnimi gosti zazvenela pesem Slovenskega okteta iz Ljubljane: Nmau čez izaro. Potovali smo preko morij, hribov, fjordov, jezer. Krog sveta smo že nekajkrat odmerili. Pa smo prišli v Trondheim in imeli slavnostni koncert; tako kot marsikje. In kot že marsikje, smo tudi tu zapeli slovensko koroško Nmau čez izaro. Čisto in blesteče, otožno in uporno je zvenela ta preprosta ljudska pesem, povsem enakovredno z vsemi največjimi skladatelji, ki smo jih peli na istem nastopu: vzporedno z Lassom, Gallusom, Mozartom, Bachom, Čajkovskim.

Nmau čez izaro. Veliko čez izaro. Skoraj štirideset tisoč kilometrov smo naredili z letali, ko smo nedavno obiskali Avstralijo in tamkaj gostovali s slovensko pesmijo pri Avstralcih in še posebej pri naših slovenskih izseljencih. "Oktet nas je odlično uvedel v malo znano tradicijo", je zapisal v naslovu sila pohvalne kritike oktetovega koncerta v avstralski prestolnici Canberri znani glasbeni strokovnjak W. L. Hoffmann. Poudarjajoč, da vse doslej o mali slovenski kulturi sploh niso ničesar vedeli, da pa jim je ta nastop s prav specifičnim načinom pelja odprl oči, je avtor v časopisu "The Canberra Times" zatem pribil, da je bilo toketovo a capella petje s čudovitimi glasovi in vselej kontrolirano lestvico dinamike pravcata ekshibicija vokalnega mojstrstva. Ko smo pred našimi rojaki na zaključnem domačem koncertu v zasilni baraki društva Triglav v Sydneyu še zadnjič zapeli Po jezeru, bliz Triglava, so poslušalcem najprej odprle oči in roke; ko se je melodija razraščala, so vse bolj začeli žareti, ko pa so pevci zaključili "vsaka svojo žvrgoli", je bilo videti, kot da bi vsi v dvorani res hoteli v odmevu na našo pesem začeti peli tudi sami. Še in še so ploskali. Ploskali pa so na vseh prejšnjih koncertih in vselej smo morali dodajati še in še, tudi po pet ali šest pesmi. In vselej smo preračunali tako, da je bila zadnja, skoraj obredna, v popolni tišini: Nmau čez izaro. Tudi v Melbourneu, pred skoraj tisoč poslušalci v veliki univerzitetni dvorani. Skoraj da takrat nismo imeli občutka, da smo v daljni Avstraliji, onstran oceanov in daleč od Evrope, kjer je nekje mala deželica, v kateri je doma slovenski jezik, kjer leži tudi ono izaro. So izgubili dom oni tam preko izara? So ga ti tukaj preko oceanov? Ne, ne! Tudi če so ga, če so ga jim drugi jemali, če so žli za kruhom po svetu, eni in drugi so se znašli, se zavedli in v bolečini so hkrati zgnetli tudi svojo voljo: nočemo umreti, hočemo živeti ob svojem jezeru, ob vseh oceanih sveta, mimo in delavno, strpno in pošlečno do vseh, toda obenem tudi ponosno in enakovredno. Smo, kar smo, smo govorili, ko so nam pri-

penjali rdeče nageljne pred vrati društva Jadran v Melbourneu.

Slovenski oktet je pred petindvajsetimi leti začel prav s takim rdečim nageljnom v gumbnici svoje narodne noše. Z lojterskim vozom so se popeljali na prvi koncert na Dolenjskem, potem jih je pot vodila v Trst, pa na Koroško, v Ljubljano, Dubrovnik in v svet. Okrog 25 dežel sveta vseh celin smo že doslej obiskali. Glavni namen okteta že od ustanovitve dalje je bil, da razvije do najvišje stopnje tradicionalni način slovenskega zborovskega petja in da to našo pesem v prvovrstni izvedbi posreduje našim rojakom za mejo in v izseljeništvu, še posebej v Ameriki. Pred mnogimi najvišjimi državnimi predstavniki smo zastopali kulturo Jugoslavije. Predsednik Tito sam je prevzel po-

kroviteljstvo nad oktetovim sedanjim jubilejem. Na nastopih po šolah in tovarnah, po vaških odrih doma smo peli z enakim zanosom kot v največjih koncertnih in festivalskih dvoranah.

Repertoar Slovenskega okteta je že od vsega začetka obsegal dela starih mojstrov renesanse in začetka 16. stoletja, še posebej slovenskega Gallusa-Petelina, pa druge velike skladatelje raznih obdobij, slovensko in jugoslovansko folkloro ter pesmi raznih narodov v raznih jezikih, od ruskih in črnih duhovnih do japonskih. Slovenski oktet je primer, kako je lahko nek ansambel v isti sapi visoko reprezentančen in ljudski; saj je bil tudi program v vaseh doma ali pred najbolj elitno koncertno publiko po svetu vselej sestavljen podobno, s podobnimi oziroma kar istimi vrednotami. Ni dvoje kultur: ena vrhunska in druga ljudska; je le ena, če je, in ta je hkrati vrhunska in hkrati ljudska. Slovenski oktet, ki ga posnemajo tudi mnogi novi okteti po vsej Sloveniji — zraslo jih je že okrog 80 — je tej ideji vedno sledil z vso elementarno pevsko predanostjo.

Se prav posebno pa je bil Slovenski oktet v minulih 25 letih povezan s slovensko koroško pesmijo. Če kje, potem smo prav na Koroškem onstran Karavank radi nastopali, saj smo občutili s poslušalci, od katerih so skoraj vsi pevci, še posebej stik. Slovenski koroški skladatelji so še posebej pisali za naš oktet. Zlasti Pavle Kernjak nam je posvetil celo serijo svojih Moja, Katra, Reginc... Kaj mu torej v potrditev naših prisrčnih prijateljskih vezi in v znamenje zahvale ne bi postavili na dvorišču domače hiše ob Dravi lesen spomenik z likom Mojceje? Na vseh naših turnejah po Jugoslaviji in po svetu skoraj ni koncerta, na katerem ne bi peli tudi kakšne koroške pesmi. In čeravno marsikje poslušalci besedila ne razumejo, pa dojamejo z muziko, s čustvom glavno jedro. Mojceje v Grošljev izvedbi je postala že pravcati šlager! Ono Miheličevo priredbo koroške ljudske Sem pobič, star komaj 18 let, ki jo tako svojsko deško zapoje naš Peter Ambrož, so recimo, na Japonskem in na Norveškem enako pretreseno poslušali in razbrali v njej že davni protimilitaristični protest, ki je v današnji atomski dobi še toliko bolj živ. In ko smo Nemcem, Francozom, Švedom, Rusom, Američanom ali Kitajcem tolmačili, da je pesem Nmau čez izaro, ki jih je tako presunila, stara rodoljubna, domotožna pesem slovenske manjšine na Koroškem v Avstriji, so mnogi prvič slišali o taki manjšini, a preko pesmi, ki je pri vsej svoji preprostosti zvenela tako močno, tako veličastno, so začutili, da mora biti v tej manjšini, v tem malem narodu tudi veliko veličine.

Slovenski oktet, ki ga zdaj umetniško vodi dirigent Slovenske filharmonije Anton Nanut in v katerem pojejo Jože Kores, Danilo Čadež, Peter Ambrož, Božo Grošelj, Tone Kozlevčar, Andrej Štrukelj, Marjan Stefančič in Peter Čare, bo prihodnji teden prišel proslaviti svoj 25-letnico tudi v Celovec in na Koroško. Takoj zatem pa bo, že sedmič, potoval v prijateljsko Norveško, nato pa — po koncertu v Zagrebu — na novo daljno turnejo: na Kubo in v Mehiko. Tudi v tem programu za Latinsko Ameriko je cela vrsta slovenskih koroških pesmi: Pojdam u rute; Pobič, star komaj 18 let; Juhe, pojdam u Škulče in Mojceje. Ali ne bi potemtakem lahko upravičeno trdili, da slovenska koroška pesem iz meja male Avstrije zmagovito prodira v širni svet, celo tja, kamor niti cesar Maksimilijan niti Hitler nista mogla, in da naše malo izaro vse bolj postaja del velikega svobodnega morja vseh ljudi dobre volje.

Bogdan Pogačnik

Slovenski oktet v svetovnem tisku

● AMERIKA

Čudovit oktet iz Slovenije, je zbor, v katerem sicer na poje veliko pevcev, toda ti so odlični.

(San Francisco Examiner, San Francisco)

● FRANCIJA

Ko so peli ljudske pesmi ali renesančne skladbe, zlasti še motete slovenskega skladatelja Jakoba Carnielusa, je ansambel odkrival tolikšno kvaliteto natančnosti in prožnosti, da smo bili ob njegovem izvajanju vselej povsem prepričani. Glasovi so izenačeni in sposobni popolne zlitosti.

(Le Monde, Pariz)

● JAPONSKA

Presenetljiv ansambel, ki nam je odkril veliko bogastvo pesmi njihove dežele.

(Asahi Shin Bun, Tokio)

● NEMCIJA

Ansambel je brez močnega tekmeča v interpretaciji ljudski pesmi svoje dežele. Glasovi čisti kot kristal, prožni in zelo natančni, predvsem pa zelo živi in muzikalni.

(Die Welt, Berlin)

● AVSTRALIJA

Odlična izvedba Slovenskega okteta nam je na mojstrski način odprla svet pevske tradicije, ki ga doslej še nismo poznali.

(The Canberra Times, Canberra)

● ITALIJA

Paleta zvokov, kakršna se redko sliši.

(La stampa, Torino)

● KITAJSKA

Petje tega ansambla vsebuje vrednote ki jih najdemo samo še v poeziji.

(Časopis iz Pekinga)

● SOVJETSKA ZVEZA

Ta odlična skupina je povsem potrdila in obnovila svoj sloves. Kakšno bogastvo odtenkov, kakšno mojstrstvo v obvladavanju glasbenih težav, kakšna dinamična napetost.

(Sovjetska kultura, Moskva)

● KANADA

Vzemite osem mož z bogato paleto glasov, imenujte jih s skupno ljubljeno do glasbe in to povežite v ansambel: to je Slovenski oktet.

(The Telegram, Toronto)

● AVSTRIJA

Težko bi verjeli, da je kaj takega mogoče — treba je to osebno doživeti.

(Kurier, Dunaj)

● JUGOSLAVIJA

Briljantni oktet iz Ljubljane.

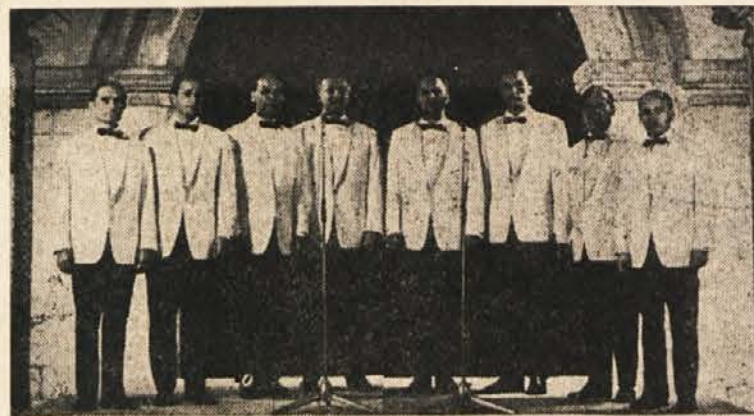
(Borba, Beograd)

Ob 25-letnici obstoja

bo širom po svetu in tudi pri nas na Koroškem znani in priznani

Slovenski oktet

iz Ljubljane spet gostoval na Koroškem ter priredil koncerte

- v nedeljo 26. oktobra ob 19.30 uri v Kulturnem domu v Ločah
- v ponedeljek 27. oktobra ob 19.30 uri v srednji dvorani Doma glasbe v Celovcu
- v torek 28. oktobra ob 20. uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Ljubitelji pesmi in številni prijatelji Slovenskega okteta prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

Slovensko kulturno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah

DUŠAN NEČAK

Volitve v Kmetijske zbornice na Koroškem po drugi svetovni vojni

Koroška deželna kmetijska zbornica

	Vol. upr.	Velj. gl.	Slov.	Soc.	Nem.	KBB	FB	ABV
1932	25.319	19.006	2.572	1.262	15.172			
1951	31.593	24.974	1.931	5.010	18.033	11.347	6.686	
1956	32.638	25.591	1.581	4.371	19.629	14.834	4.795	
1961	38.002	29.068	1.821	5.674	21.591	15.602	5.989	
1966	38.362	29.145	1.289	6.270	21.586	15.453	4.497	1.636
1971	38.741	30.836	1.335	6.723	22.778	17.508	2.826	2.444

Kar se tiče voljenih mest v deželni kmetijski zbornici (njihovo število je vseskozi 24), so imele nemške meščanske stranke leta 1932 20 mest (Landbund 12, krščanski socialci 6, nacisti 2, Slovenci 3, socialisti 1. Leta 1951 se je število mandatov nemških meščanskih strank zmanjšalo na 17 (11 KBB, 6 FB), socialisti so porasli na 5 mandatov, Slovenci so dobili samo še 2. Leta 1956 je nemški meščanski tabor nekoliko popravil svoj položaj, dobil je 19 mandatov (15 KBB, 4 FB), socialisti in Slovenci pa so izgubili po en mandat. Od leta 1961 dalje je razmerje stalno: 18 mandatov ima

12 glasov vseh volilnih upravičencev, leta 1951 57 odstotkov, leta 1971 59 odstotkov. Socialisti so porasli z enega na 5 mandatov, s 5 odstotki volilnih upravičencev v letu 1932 na 16 odstotkov v letu 1951 in 17% v letu 1971. Ta porast je predvsem prineslo leto 1951 in je bil nedvomno tudi posledica razširjene volilne pravice. Zanimivo pa je, da so socialisti razen pri prvih (1932) in zadnjih (1971) volitvah dobili na vseh ostalih več kot polovico vseh svojih glasov na ozemlju velikovške, celovške in beljaške zbornice, čeprav je v teh treh okrajih bil skoraj do polovice volilnih upravičencev vse dežele (48% 1932, 44% 1951, 44% 1971). Slovenski tabor je izgubil po vojni dva od svojih predvojnih treh mandatov in ohranil le enega. Pred vojno je volilo slovensko listo 10% volilnih upravičencev, leta 1951 6%, leta 1971 3,5%.

Glavna dva padca slovenskih glasov sta bila na volitvah v letih 1951 in 1956. Padec leta 1951, posledica žalostne usode koroških Slovencev v vsem dolgem času od leta 1932 naprej, je bil toliko huji, ker razširjenje volilne pravice samo slovenski stranki ni prineslo zvišanja števila volilcev. Te volitve so prinesle glavni uspeh socialistom, nemški meščanski tabor je bil oslabil; izjemen pa je bil njegov porast v velikovškem okraju. Naslednje volitve leta 1956 so prinesle splošen padec slovenskih in socialističnih glasov, obenem pa zmago nemškega meščanskega tabora, ki je v deželni

zbornici pa tudi v velikovškem okraju dosegel za povojni čas (1951—1971) najvišje število mandatov.

Od leta 1956 naprej se položaj slovenske stranke ni več bistveno poslabšal. Razlika (padec) v številu slovenskih volilcev 1956—1971 znaša v velikovškem okraju le 32, v celovškem 60. V beljaškem okraju je položaj slabši, tu je razlika 90, poleg tega pa je v tem okraju prišlo leta 1966 do izgube zadnjega slovenskega okrajnega mandata. S to izjemo so Slovenci od leta 1956 naprej ohranili svoje mandate tako v velikovski in celovski okrajni kot v kmetijski zbornici.

Volitve leta 1961 so ob novem zvišanju števila volilnih upravičencev prinesle povečanje glasov vsem taborom, tudi slovenskemu. Volitve leta 1966 so bile zelo neugodne za slovensko listo, ki je padla na najnižje število glasov. Tudi nemški meščanski tabor ni uspel (z izjemo novega porasta glasov v velikovškem okraju), pač pa so porasli socialistični glasovi. Leta 1971 so Slovenci dosegli povečanje števila svojih glasov (razen v celovškem okraju). Socialisti so nazadovali tako v celovškem kot v beljaškem okraju; dokaj pa so napredovali v povsem nemškem delu dežele. Nemški meščanski tabor tu ni napredoval pač pa je precej povečal število svojih glasov v velikovškem, celovškem in beljaškem okraju.

(Konec)

Poklonili se bomo našim mrtvim

Pred nami je dan mrtvih. Svoji umrlih bodo obiskali grobove in jih z ljubeznijo okrasili s cvetjem, se poklonili njihovu spominu.

V teh dneh pa se bomo spomnili tudi grobov padlih partizanov, ki ležijo pokopani širom naše zemlje in ki so pred tridesetimi leti žrtvovali svoja mlada življenja za svobodo. Okrasili bomo njihove grobove in se jih spomnili s spoštljivim molkom.

To posebno ob tridesetletnici konca druge svetovne vojne, ob tridesetletnici miru in zmagi nad fašizmom. Spomnili se bomo s hvaležnostjo in ljubeznijo vseh petsto padlih partizanov, ki počivajo na štiridesetih pokopališčih od Zilje preko Roža, Gur in Podjune tja do Svinške planine in Ebersteina. Spomnimo se jih s častjo, saj so z njihovo smrtjo priborili svobodo vsem deželanom obeh narodnosti, svobodo, v kateri so iz rubevin nastali novi domovi po razdejanju zadnje vojne, katero je sprožil kronik Adolf Hitler s svojimi pomagači. Spomnimo se padlih borcev, katerim je bila beseda svoboda dragocena vrednota. V globoki človečanski miselnosti so izbojevali solidarno nalogo: spremeniti svet, ustvariti spoštovanje do sočloveka ter medsebojnega razumevanja med narodi, tudi med malimi in velikimi.

Naši padli borci in vsi tisti, ki so pustili svoja življenja v taboriščih ali umrli kot talci, so s svojo smrtjo do prinesli tako velik delež k naši svobodi, da se tega še vedno vse premalo zavedamo. Moralo bo preteči še mnogo časa, da bo partizanska borba in žrtev deležna tistega mesta v človeški družbi, ki ji pripada.

Okasili bomo njihove grobove s cvetjem. Poklonili se bomo njihovu spominu ter jim tako izkazali naše spoštovanje in čast.

Bače

V 85. letu starosti je umrl Valentin Müller p. d. Foner v Bačah. Pogreb pokojnika, ki je bil v dobi nacizma tudi izseljen, bo danes petek ob 15. uri iz mrtvašnice v Ločah na domače pokopališče.

Lepo priznanje pevcem pevskega zbora SPD „Edinost“ v Pliberku

Turistično društvo Črna pri Prevaljah prireja že dvajset let takozvani Turistični teden. V teku tega tedna pokažejo vse vrste dogajanj na gospodarskem in prosvetnem področju.

Predzadnji večer teh prireditve je posvečen polju. Na tej prireditvi pojejo povabljeni pevski zbori iz Mežiške doline. Vabijo pa tudi zamejski pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ iz Pliberka. To se je zgodilo tudi letos, posebno ker so praznovali 20-letnico Turističnega tedna v Črni.

Turistično društvo v Črni je v znak zahvale za dolgotrajno sodelovanje na teh prireditvah, pevski zbor SPD „Edinost“ povabilo na izlet po slovenski Štajerski. V soboto 11. oktobra je predsednik Turističnega društva v Črni, Stakne, v avtobusom Viatorja prišel po naše pevce ter jih po načrtovani poti vodil skozi Maribor v Apače pri Radgoni. Tam so si ogledali kmetijski kombinat za mleto in stiskanje lucerne in drugih krmil ter kurjo famo. Naprej jih je pot vodila skozi Radgono v Radence, kjer so jim pokazali polnilnico „vode treh src“ ter zdravilišče Radenci. Ogledali pa so si tudi vinsko klet v Kapeli, kjer so poskusili odlično kapljico šlajerskega vina. Pot je šla dalje skozi vinske gorice ormoškega in ljutomerskega področja do Pluja. Iz Pluja in njegove vinske kleti so se peljali na hrvaško stran, v Kumrovec in si tam ogledali impozantno zgradbo Doma jugoslovanske mladine. Za gradnjo tega velikega doma v rojstnem kraju predsednika Tita, so prispevala vsa jugoslovanska podjetja svoj delež in je res vredno, da se ga ogleda.

Potovanje je bilo zelo udobno, volja dobra, vodstvo tovariša predsednika odlično. Da se je med potjo tudi pelo menda ni treba posebej naglašati. Za prirejeni izlet in gostoljubje so se pliberski pevci zahvalili predsedniku Staknelu za to priznanje.

ZAHVALA

Ob zaključku RAZSTAVE MLADJEVCEV v galeriji HILDEBRAND v Celovcu se zahvaljujemo vsem rojakom, ki so razstavo obiskali in vsem, ki so kakorkoli prispevali k uspehu te prireditve.

21. oktobra 1975

klub mladje

Slovinci iz tržaškega Primorja obiskali Koroško

Kakih deset kilometrov jugovzhodno od Trsta, pod znamenitim gradom Strmec, leži Dolina, kraj, v katerem prebivajo pretežno Slovenci. Člani slovenske narodne skupnosti so tukaj politično večinoma priključeni italijanski večinski stranki, namreč Komunistični partiji Italije in tako zavzemajo v občini sami vodilne funkcije v upravi in tudi v gospodarstvu. Župan in deželni poslanec Vojko Lovriha, zastopa v svojih funkcijah ne le gospodarske in družbenopolitične interese svoje občine, temveč predvsem tudi želje in težnje svojih rojakov, Slovencev, ki živijo izven meje matične dežele.

V Dolini pri Trstu pa je po zaslugi nekaterih agilnih prosvetašev tudi kulturno življenje nadvse živo. Pevovodja Ignacij Ota je s pomočjo spretnega organizatorja Vojka Kacijančiča zbral okoli sebe nad štirideset pevcev, ki tvorijo močan pevski zbor, kateri je v zadnjih letih postal poznan in priznan tudi izven tržaškega Primorja.

Minulo nedeljo so trije avtobusi pripeljali nad 120 gostov iz Doline pri Trstu na Koroško. Moški zbor Prosvetnega društva „Valentin Vodnik“, je prišel, da bi vrnil obisk pevcev Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“, s katerimi ga družijo že večletno poznanstvo in prijateljstvo. S tem gostovanjem v zvezi pa je prosvetno društvo „Valentin Vodnik“ pod vodstvom mladega in nadbudnega predsednika Vojka Lovrihe, organiziralo tudi izlet za

člane društva. Po prihodu v Celovec, kjer so goste sprejeli člani radiškega društva, so se gostje iz Italije odpeljali v Podjuno. Zaradi pičlo odmerjenega časa in slabega vremena, se v Podjuni niso mogli tako razgledati, kakor bi si želeli. Ustavili so se pri Klopinskem jezeru in si ogledali kraj in naravo, ki je za Primorje seveda zelo zanimiva. Nato so se odpeljali k Uranku na Vesele, kjer je bilo zanje pripravljeno kosilo.

Ob pol treh popoldne pa so pevci že priredili na Radišah pevski koncert. Prvi del koncerta je obsegal spored slovenskih umetnih pesmi in pesmi drugih narodov, drugi del pa narodne in borbene pesmi. Poslušalci niso bili presenečeni le nad številom moškega zbora, temveč tudi nad kvaliteto pelja in predvsem še nad izborom pesmi, kateri je segal do najtežjih stvaritev za zborovsko glasbo.

Da ob takih srečanjih tudi sproščena družabnost ne sme biti zanemarjena, je samo po sebi umevno. V gostilni pri Taverju, kjer je bilo po koncertu družabno srečanje, so gostje sami kaj hitro ustvarili vzdušje, ki je potegnilo za sabo tudi bolj mirne Radišane.

Na splošno pa je treba ugotoviti, da je bilo nedeljsko srečanje za obe društvi, ki pripadata slovenskim narodnostnim skupnostim izven meja Slovenije, plodno in spodbudno. Želeli je samo, da bi se taki in podobni stiki še nadaljevali in poglobili.

Posloveli smo se od Vivodove mame

Iz Žel. Kaple imamo spet žalostno vest: v sredo 15. oktobra smo se na domačem pokopališču poslovili od Jerce Podbregar, po domače Vivodove mame v Lobniku. Umrli je po štiriletnem bolehanju, stara komaj 59 let.

Mnogo žalnih gostov od blizu in daleč je pokojnici izkazalo poslednjo čast, tudi domači pevski zbor SPD „Zarja“, ki se je z žalostinkami poslovil od pokojnice. Od Vivodove mame pa se je poslovil tudi predsednik Zveze koroških partizanov Karol Prušnik-Gasper. Izrekel ji je za hvalo v imenu ZKP za njeno požrtvovalnost in ljubezen, ki jo je partizanom izkazovala med zadnjo vojno, ko je dajala hrano borcev za svobodo. Gasper je tudi povedal, da se ne čudi, da je Jerčka umrla tako rano, če pomisli na prestane muke, ki jih je Vivodova mama v njenem življenju morala prestati. Med vojno je izgubila vrsto svojih najbližjih sorodnikov, katere je ubila zločinska roka fašizma. Po vojni je izgubila še sestrino Oražo Amalijo-Tatjano, ki je padla pod kroglo angleškega vojaka. Ko je Jerčka izgubila še očeta, je začela bolehati. Ostala je s svojim možem in sinovoma, edina preživela Vivodove družine, ki je v času nacizma dala toliko žrtev. To je Jerčko silno potrla in spravilo tudi v pretrani grob.

Vivodovo Jerčko bomo ohranili v častnem spominu vsi, ki smo jo poznali, predvsem pa njeni tovariši — partizani, ki jim je pomagala takrat, ko je šlo za bito ali ne bito, na življenje in smrt. Prav v tistem času je pokojnica pokazala svoj kremeniti značaj in svojo neomajno ljubezen do svojega slovenskega naroda.

Pogrebne svečanosti je opravil domači župnik. Zaostalin sorodnikom, posebno možu Ivanu in sinovoma Marku in Stanku, izrekamo naše globoko sožalje.

Mednarodno srečanje mladine

Danes se bo v Podkrajju pri Pliberku končalo tridnevno srečanje predstavnikov mladinskih organizacij iz sosednjih dežel. Mladina iz Furlanije-Juljske krajine, Koroške ter Slovenije se tega srečanja udeležuje že četrliči, prvič pa je tokrat zastopana tudi mladina iz Štajerske in Hrvaške. Prireditelj letošnjega 4. srečanja je mladinski referat pri koroški deželni vladi. Na prireditvi sodeluje 45 mladincev iz omenjenih dežel, obravnavali pa so obširno tematiko, zlasti pa vpra-

aula slovenica

Celovec
Paulitschgasse 5-7

prireja v petek 7. novembra 1975 ob 19.30 uri

LITERARNI VEČER

članov Dolenjskega kulturnega festivala
v Kostanjevici na Krki

Recitirala bosta gledališka igralca

Iva Zupančič in Miha Baloh;
glasbena spremljava pianist prof. Andrej Jark

Prisrčno vabljeni!

„Bil nam je svetel vzor“

(Mihiju Baumgartnerju v spomin)

Kakor da bi z nami žalovala tudi narava, je iz jesensko sivih oblakov rosil dež, ko smo se v sredo dopoldne na pokopališču v St. Jakobu v Rožu poslavljali od Mihija Baumgartnerja, po domače Primka v Gorinčičah, ki je povsem nepričakovano umrl v starosti 77 let.

Njegova smrt je zasekala globoko rano v našo narodno telo. Kajti Mihij Baumgartner je bil skozi pol stoletja požrtvovalen in nesebičen delavec ne le na svoji kmetiji, ne le v svojem domačem St. Jakobu, marveč tudi na širokem polju našega narodnega življenja in ustvarjanja. Več kot 50 let je deloval v domači Posojilnici, kot odbornik, tajnik in predsednik; bil je aktiven v nekdanjem gasilskem društvu; bil je vnet in neutrudljiv prosvetaš v domačem društvu „Kot“; tri desetletja je deloval kot odbornik naše zadrugne centrale — Zveze slovenskih zadrug v Celovcu; in prav tako skozi desetletja je zavzemal mesto podpredsednika v Zvezi slovenskih izseljencev.

Skratka: Mihij Baumgartner je bil s polno zavzetostjo vključen v delo na najširšem našem narodnem polju, povsod med najbolj požrtvovalnimi, vedno pripravljen, da nesebično deluje za druge. „Ni bil mož velikih in predvsem ne glasnih besed, toda bil je mož beseda; kar je rekel, je veljalo, kar je obljubil, je tudi držal,“ je v poslovnem nagovoru dejal poslevovalni podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter, ko je — kakor pred njim že predsednik domače Posojilnice Jože Štornik in predsednik Zveze slovenskih izseljencev Lovro Kramer — orisal lik Mihija Baumgartnerja, „ki nam je bil vzor in bil steber vsega tistega, kar nam je drago in sveto.“ Kot tak je bil Mihij Baumgartner tudi med tistimi, ki so jih nacisti z družinami pregnali z domače zemlje, v izseljenstvo, ki ni bilo — kakor bi danes nekateri radi dokazovali — le vojaška nujnost, marveč začetek uresničevanja smrtni obsodbe nad koroškimi Slovenci.

Besede zahvale, ki so mu jih izrekli govorniki ob odprtem grobu, so bile govorjene v imenu vseh naših narodnih organizacij, v imenu vsega našega ljudstva, ki se bo Mihiju Baumgartnerju za ves njegov trud in njegove žrtve najbolj oddolžilo s tem, da bo po njegovem zgledu nadaljevalo delo, ki mu je on posvetil svoje življenje, svoje znanje in svoje sile.

Pogrebne obrede je opravil domači župnik Karicelj ob asistenci sobratov-domačinov Nageleta in Izopa, s pesmijo so se od pokojnika poslovili domači pevci pod vodstvom Toneta Nageleta.

Mihija Baumgartnerja bomo ohranili v častnem spominu, žalujočim svojcem pa velja naše iskreno sožalje!

Slovensko prosvetno društvo
„Zarja“ v Železni Kapli

vabi na

PEVSKI KONCERT
ob državnem prazniku
in 20-letnici podpisa
državne pogodbe

v soboto 25. oktobra ob 20.
uri v farni dvorani v Železni
Kapli.

Sodelujejo:

- Mešani in moški zbor SPD „Zarja“
- Moški zbor SPD „Trta“
- Folklorna skupina SPD „Zarja“
- Ženski oktet SPD „Obir“ z Obirske

Prisrčno vabljeni!

Globasnica

V Globasnici smo dobili novo mrliško vežo. Otvoritevna svečanost je bila preteklo nedeljo. Ob tej priložnosti je župan Albert Sadjak pozdravil vrsto uglednih gostov, med njimi deželnega svetnika Galloba, ki je mrliško vežo uradno izročil namenu. Ob tej priložnosti je naglasil, da je globaška občina ena izmed prvih občin, ki so uresničile novi deželni zakon, ki zadeva gradnjo takih objektov.

Župan Sadjak, ki je govoril v obeh deželnih jezikih, je izrazil upanje, da mirno sožitje obeh narodov ne bi bilo le v občini, marveč v vsej deželi.

Blagoslovitev je izvedel domači župnik Bosch, sodeloval pa je tudi domači pevski zbor, ki je zapel slovensko in nemško pesem.

OBVESTILO

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku obvešča svoje člane in prijatelje, posebno pa mladino, da bo v začetku novembra priredilo

PLESNI TEČAJ

Prijave lahko naslovite na predsednika „Edinosti“ Joška Hudla ali pa jih oddaste v Hranilnici v Pliberku, kjer boste dobili tudi vse ostale potrebne informacije.

O d b o r

Naš človek se živo zanima za pereča narodno-politična vprašanja

Tudi minuli teden je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem priredila vrsto krajevnih sestankov, na katerih obvešča ljudi o trenutnem narodno-političnem položaju.

Na vseh teh posvetovanjih prihaja jasno do izraza, da naši ljudje dobro vedo, kaj pomeni za koroške Slovence dogovor strank o ugotavljanju manjšine ali tako imenovanem štetju posebne vrste. Ravno to pa postavlja na laž trditve vseh tistih posameznikov in krogov na Koroškem, ki skušajo vnesti razdor med Slovence in njihovo vodstvo, češ ljudje so za mir, le nekaj plačanih hujšakcev nasprotuje "rešitvam", ki jih nameravajo uveljaviti z že omenjenim preštevanjem. Naši ljudje vedno bolj spoznavajo, da so na delu sile, ki bi hotele manjšinsko vprašanje dokončno "rešiti" s tem, da bi manjšino zdesetkali ter razdrobili in zožili ozemlje njene avtohtone naselitve. V uresničevanje teh načrtov so se vključile vse tri v parlamentu oziroma koroškem deželnem zboru zastopane stranke, ki naravnost tekmujejo med seboj, katera bo šla dalje v popuščanju nemškimi nacionalizmom.

Kljub vsemu temu naš človek še ni povsem izgubil zaupanja v demokratske sile večinskega naroda. Mnogi vprašujejo, kje je tista "molčeča večina", o kateri je bilo toliko govora leta 1972; pričakujejo, da bodo v širši avstrijski družbi našli več razumevanja ter napredne demokratske miselnosti kot pa na samem Koroškem.

Na sestankih je govora tudi o novi spomenici koroških Slovencev in še posebej o šolskem vprašanju, ki pa bo — kakor napovedujejo — izšlo iz "paketa" ukrepov, ki jih menda pripravljajo za reševanje odprtih vprašanj in s katerimi bi predvsem hoteli pridobiti Slovence, da bi se pustili prešteti. Pogosto se zastavlja vprašanje, zakaj "paket" šele dvajset let po podpisu državne pogodbe. Ravno ob tem dejstvu pa se pojavlja dvom, da bi bili "pospeševalni ukrepi", kakor jih napovedujejo, res tudi v korist manjšini. Nasprotno je večina ljudi prepričanih, da takšno "reševanje" za nas ne bo imelo nobenih koristi — zlasti ker temelji na preštevani

nju, ki pa je za koroške Slovence povsem nesprejemljivo kot oblika reševanja naših življenjskih vprašanj.

Večkrat je na sestankih slišali tudi kritične pripombe na račun dosedanje politike osrednjih organizacij. Ta politika je bila pač takšna, kakršno je pogojeval trenutni politični položaj na Koroškem in sploh v Avstriji ter je brez dvoma obežala tudi določene uspehe. Toda v trenutku, ko so bili vidni prvi pozitivni rezultati te politike, je prišlo do združenega napada nemških nacionalistov, ki so v znanih okoliščinah izsilili celo padec bivšega deželnega glavarja.

Zelo resno ocenjujejo ljudje poskuse razdrojitve koroških Slovencev od njihovega vodstva in zato poudarjajo potrebo, da mora naše ljudstvo enotno stati za našimi organizacijami. Skupno moramo terjati in braniti naše narodnostne pravice — ne glede na razlike v svetovnonazorskih pogledih. Kajti koroški Slovenci smo bili — kakor ni poudaril le eden izmed diskutantov — vedno na strani tistih sil, ki se borijo za mir in pravico na svetu.

Naša zgodovina pa nas uči, da se takrat, ko je pravica le preveč tepšana, znamo tudi upreti in se boriti zanjo. In znano je, da smo prav takrat, ko nas na papirju že ni več bilo, pokazali največ življenjske sile in odpornosti.

Tudi prihodnji teden bo nadaljevala Zveza slovenskih organizacij s svojimi informativnimi krajevnimi sestanki, da tako čim širšemu krogu ljudi da priložnost, da povedo svoje mnenje k najbolj perečim narodno-političnim vprašanjem. Prav sedanjí sestanki namreč zelo prepričljivo kažejo, kako potrebna in koristna je takšna povezava med terenom in centrom — koristna v obeh smereh: človeku na vasi utrdi zavešt, da je sestavni del in živ ud naše narodne skupnosti in da kot tak sooblikuje naša skupna prizadevanja; vodstvo v centru pa neposredno spozna potrebe in težnje ljudstva in tako v sodelovanju z njimi usmerja vse potrebne ukrepe in dejavnosti v našo skupno korist. To pa je neprecenljivega pomena, ko smo prisiljeni, da nadaljujemo boj za obstoj in vsestranski razvoj slovenskega življa na Koroškem.

Književni prevajalci Jugoslavije obiskali Koroško

Zveza društev in združenj književnih prevajalcev ter Zveza društev in združenj znanstvenih in tehničnih prevajalcev sta ob 30-letnici osvoboditve, 25-letnici prve prevajalske organizacije v Jugoslaviji ter ob 150-letnici smrti koroškega bukovnika in prevajalca Andreja Šusterja Drabosnjaka priredili pretekli teden na Bledu prvo skupno delovno srečanje prevajalcev vseh smeri in strok iz cele Jugoslavije, in to pod pokroviteljstvom republiške konference SZDL, katere je zastopal predsednik SAZU akademik Josip Vidmar.

Srečanje je obsegalo obširen delovni spored, zaključili pa so ga z izletom na Koroško. Organizacijo obiska na Koroškem je imel na skrbi znani prevajalec prof. Janko Moder, z naše strani pa tajnika obeh osrednjih kulturnih organizacij koroških Slovencev Andrej Kokot in Nužej Tolmajer.

Kot že povedano, so med drugim posvetili srečanje tudi 150-letnici smrti našega bukovnika in prevajalca Andreja Šusterja Drabosnjaka, katerega dela so udeležencem predstavili v posebni razstavi,

ki jo je pripravil dr. Niko Kuret. Tudi izlet na Koroško je bil namenjen tej pomembni obletnici. Ugledne goste sta v Celovcu pričakala oba tajnika in jih najprej peljala na Gosposvetsko polje, kjer jim je ravnatelj slovenske gimnazije dvorni svetnik dr. Pavel Zablatnik ob vodskem prestolu obrazložil zgodovinski pomen tega spomenika in kraja.

Naslednji cilj izletnikov so bile Kostanje, kjer so pred drugo svetovno vojno na prostem prirejali Drabosnjakov Pasion. Andrej Kokot, ki je Kostančan, je izletnikom med poljo opisal in razkazal lepote Kostanj in okolice, severne jezikovne meje na zahodu dvojezičnega ozemlja. Povedal jim je, da so prav Kostanje bile in so še najbolj izpostavljene pritisku ponemčevanja in da so tudi s tega področja med vojno izselili slovenske družine. Na najbolj razgledni točki — pri Zgornjem Skoparniku — je Andrej Kokot goste — bilo jih je okoli sto — še enkrat pozdravil ter jim predstavil predsednika Slovenskega prosvetnega društva na Kostanjah Janeza Lesjaka, ki je goslov izrekel prisrčno dobrodošlico in jim za tem obrazložil izredno težke okoliščine, v katerih deluje društvo "Drabosnjak". Profesor Janko Moder je v imenu goslov izrekel zahvalo za dobrodošlico, izročil knjižno darilo ter izrazil pripravljenost za vsestransko pomoč pri razvijanju slovenske kulture na Koroškem. To je izrazil tudi predsednik Zveze literarnih prevajalcev Jugoslavije Makdonec Nastev.

Svoj obisk so gostje iz Jugoslavije zaključili v Bilčovsu. Tam so se najprej poklonili padlim partizanom, na katerih grobišče so položili šopek cvetja. Pri Miklavžu je goslov v pozdrav zapel pod vodstvom Joška Bošljančiča domači zbor; v imenu NSKS jih je pozdravil predsednik dr. Joško Tischler, v imenu ZSO pa podpredsednik dr. Pavel Apovnik. Oba govornika sta zbranim nakazala trenutno narodno-politično situacijo, pri čemer je dr. Apovnik posebej govoril tudi o nameravanem ugotavljanju manjšine. V besedah zahvale je bila izražena želja po še tesnejših stikih. Po kosilu so se gostje spet vrnili v Slovenijo.

Ob sedemdesetletnici akademika dr. Frana Zwitterja

Danes, 24. oktobra 1975, obhaja sedemdesetletnico rojstva profesor zgodovine na ljubljanski univerzi, akademik dr. Fran Zwitter. Po svojem znanstvenem delu šteje med najpomembnejše slovenske zgodovinarje ter je prejel za življenjsko delo s področja zgodovinopisja letos najvišje priznanje — Kidričevo nagrado.

Slavljenec je sin dr. Martina Zwitterja iz poznane rodu Zwitterjev v Zahomcu. Rodil se je v Novem mestu, kjer je služboval oče kot sodnik. Studiral je najprej na tedaj še mladi ljubljanski univerzi, nadaljeval študije na dunajski in jih izpopolnil na Sorbonni v Parizu.

Že ta pot študija je značilna za njegovo težnjo po širšem kritičnem pogledu, s katerim je pozneje skušal povezati posebne momente slovenske zgodovine s problemi jugoslovanske in razvojem obče zgodovine.

Snov Zwitterjevega znanstvenega dela je izredno obširna. Segi od raziskav razvoja mest in prebivalstva na Slovenskem, začetkov slovenskega narodnega preporoda, Ilirskih provinc v dobi Napoleona do družbenih in nacionalnih problemov habsburške monarhije in naše dobe. Vsem tem vprašanjem je posvetil deset knjig, nad osemdeset posebnih razprav in več kot sto znanstvenih člankov.

Za nas je posebno pomembno Zwitterjevo raziskovanje koroške problematike, ki jo je pričel že 1934 s temeljito analizo gospodarske in socialne strukture kot

vzrokih raznarodovanja koroških Slovencev. Nastanek nacizma in fašizma je še utrdil njegove napore za pravičnejšo ureditev slovenskih meja in usode zamejskih Slovencev v Italiji in Avstriji.

Sploh se Zwitter nikoli ni omejeval samo na znanost. Njegova angažiranost za družbeno in nacionalna vprašanja slovenskega naroda ga je vodila v krog naprednih javnih delavcev, zaradi tega pa tudi v zapor in fašistično internacijo. Po kapitulaciji Italije je šel v partizane, kjer je soustanovil in vodil znameniti Znanstveni institut izvršnega odbora OF. Sredi gozdov je ta edinstvena ustanova pripravljala vsestransko znanstveno podkrepitev jugoslovanskih zahtev za mirovne konference po drugi svetovni vojni, katerih se je prof. Zwitter tudi udeleževal kot znanstveni svetovalec jugoslovanskih delegacij.

Kot profesor za občo zgodovino novega veka je Fran Zwitter bil vodnik in vzor mlajši generaciji slovenskih zgodovinarjev. Bil je rektor ljubljanske univerze, je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, pomemben sodelavec jugoslovanskih in mednarodnih znanstvenih institucij, kongresov in revij. Njegov pomen za razvoj slovenskega zgodovinopisja njegove dobe je bil označen kot enkrat in neprimerljivo.

Profesorju dr. Franu Zwitterju koroški Slovenci hvaležno čestitamo k jubileju in mu želimo še mnogo let uspehov in osebne sreče!

JOSIP JURČIČ

11
10
POSKUŠENO MAŠČEVANJE

Domen

Vendar se ni zgrnil na tla, tudi vpiti in tožiti ni začel; srepo, nepremaknjeno je gledal na mrtvo truplo nekaj časa, potem pa vrget kolec, ki se je vanj opiral, po hiši, stopil k mrtvaškemu odru, poljubil mater v velo lice in se zjokal, da so z njim jokale vse matere v hiši. V svoji bolečini ni čutil, da si je odrgel obvezo na roki in da mu je pri tekla rana, kjer je imel palec odrezan, in se cedila po materinem licu in po mrtvaških prtihi.

Jamejo ga tolažili. Jurec mu pripoveduje, kako je našel staro ženo mrtvo na potu do grada.

"Torej tudi to je on storil!" zakriči Domen naenkrat, rdečica ga oblije, solze se mu ustavijo; popade kol s tal in vihra iz hiše na plano, na prosto. Morda je hotel iskati v mrzli zimski noči hladila svojemu ognju, ki je žarel v njem in ga hotel razgnati?

"To je čuden človek, ta Domen," reče star mož.

"To je res. Mater ima mrtvo, pa pobegne iz hiše; še znorel bo revež, znorel, še tega bomo dočakali," dostavi drugi.

"Boste videli, kaj še napravi," je rekel berač Urh iz Kostanje in se zarežal, obesil malho čez pleča in, zastonj se oziraje po domači hčeri Anki, odšel v listje spat.

Stari možje so na zvezdah poznali, da bo že kmalu dan, ko se je družba razšla. Vse sosede pa je Jurec, preden so šli domov, povabil, da bi jutri zjutraj stari Meli za pogrebom šli in da bi hoteli hoditi v njegovo hišo ves teden za njeno dušo sedmimo moliti.

Pokopali so bili staro ženo. Pogrebci so se ravno razhajali. Bilo jih je veliko, staro in mlado iz vasi; samo Domna ni videl nihče na pokopališču. Staricam to ni bilo po volji. Dejale so: "Lejte si no vendar, nobene solzice ni poteklo za rajnico; ovbe, bog jo reši iz vici!"

Dan je bil lep. Gospod je šetal počasi ob vrbah in rakitah pri potoku. Zamišljeno je gledal pod noge, v roki pa vrtel črno, uglajeno palico z belim beličkom. Kaj je premišljal in brbral v brado, to ni znano še do današnjega dneva.

Pride do srede prostornega travnika. Zdajci se mu je zdelo, da ga nekdo sreča, slišal je, da se sneg tare pred njim, povzdigne glavo in pogleda. Kaj je pač videl bogati gospod Sova pred seboj, da se je tako prestrašil, da so se mu kolena pošibila in zobje zašklepetali? Strahovi ne hodijo podnevi, hudir se prikaže baje ponoči. Kdo je bil? Svojega sina, hlapca Domna, je imel Sova pred seboj.

Dobro nam je znano, da je imel častitega gospoda za kaj strah obhajati, ko se je sešel s sinom, katerega je sovražil, zamečal, uničeval. Ko bi on sam tudi ne bi bil še tega vedel, mu je vse to oznanjeval strahoviti pogled Domnovega očesa, svetel kakor ogel v žerjavi.

"Staj, da se midva pomeniva!" reče Domen, stopivši nenaturnemu očelu na pot. Videti je bilo, da govori premišljeno in polagoma, a tresoč se glas je zaznamoval dokaj, kako mu kri vre in kako mu je um in pamet že skoraj prekipela.

"Kaj hočeš? Pusti me in pojdi svojo pot," reče graščak ter strahoma pogleda po travniku, je li kdo na potu proti njemu. Nikjer ni bilo nikogar videti. Sova je potil mrzel pot po čelu in po hrbtu.

"Poznaš me, menim?" vpraša dalje mladi človek in žile na obrazu mu še huje nabreknejo. "Ni hudič, da bi me bil pozabil, saj si bil pred nekaj večeri pri meni, v mojih žepih si imel nekaj spravljenega, ne?"

"Prosim te, ljubi moj, pridi drugo pot k meni, zdaj ne utegnem," pravi Sova ter se hoče zlepo izmuzniti sitnemu sinu.

"Veš, koga so danes pokopali?" vpraša Domen.

"Pri bogu je milost, pri kuharju juha, v glavi se mu blede, sam bog me varuj," je moral gospod sam pri sebi misliti. "Vem," je rekel naglas, "tvojo mater so nesli, revica je umrla. Žal mi je zares, da si jo izgubil, jaz ti bom že kaj preskrbel, le oglasi se mi kaj."

"Aha," se zakrohoče Domen osorno, da je bilo Sove na novo bolj groza, "preskrbel mi bo moj oče, da me potaknejo v vojake in potolčejo bogve kje kakor kozla v mesnici. Zares dober oče si mi."

Zopet je bil Sova pogledal po gazu ob potoku in glej, videl je, da nekdo prihaja, bil je že blizu zad za ovinkom. To je bil vzrok, da je graščak naglo spremenil govor in glas. Stisne in potrese malo paličico, jezno pogleda Domna od peke do glave in se zadere: "Pogledi, pogledi smrkavca, ki se predrzne ustavljati mene na poti in mi še nekaj čenča in čveka, kakor da bi moj sin bil. Poberi se mi!"

Učinek teh besedi je bil, da ga je razkačani mladenič naglo, ko bi blisknilo, zgrabil za vrat. Omenili smo menda že, da je bil Sova, dasiravno že prileten, vendar trdne postave. Zaupal je tudi morda nekoliko na lastno moč in se ohrabil, videč še drugega človeka blizu. Vendar se ni mogel ubraniti, ležal je, ko bi mignil, v snegu po dolgem, na prsih pa mu je tiščalo težko, železno koleno rebro v tla in krepka pest mu je zdrgovala golčanec, da je le s slabim in ohromelim glasom ječal: "Pomaga!"

Predšolski otrok in televizija

Celoten ritem otrokovega življenja prek dneva je v veliki meri odvisen od tega, kako ga začne. Vzgojiteljice vsak dan opažamo, da nekateri otroci prihajajo v vrtec neprespani, kar slabo vpliva na sposobnost vključevanja v skupno delo oz. igre v skupini ter na apetit. Iz razgovorov z otroki spoznamo, da nekateri odhajajo zelo pozno spat in da lahko gledajo televizijske oddaje tudi še po televizijskem dnevniku.

Opozoriti želimo starše predšolskih otrok, da naj pametno presojajo čas gledanja televizijskih oddaj, pa tudi vrsto oddaje. Predšolskemu otroku je potrebno zagotoviti 10—12 ur spanja (glede potrebe po spanju se otroci med seboj razlikujejo). Kvarno za otrokovo zdravje je, če njegov biološki ritem neprestano spreminjamo (če čas med obroki hrane ni ustaljen in če čas za otrokov počitek ni pametno urejen). Televizija je nedvomno za predšolskega otroka zelo privlačna in je lahko tudi zelo uspešen pobudnik njegovega duševnega razvoja. Seveda le v primeru, če otrok gleda njemu primerne oddaje, ki pa so največkrat časovno prilagojene zmogljivostim otrokove duševnosti v zgodnjih večernih urah. Razne zgodbe iz živalskega sveta, zanimivosti iz narave sploh, lutkovne igrice, zgodbe iz otroškega življenja, pravljice itd. — vse to našega malčka zanima, odpira mu nova spoznanja ter ga čustveno bogati — kultivira.

Če so pa starši premalo pozorni na to, kaj otrok gleda na televiziji, lahko s tem povzročajo svojemu otroku škodo. Oddaja, katere vsebine otrok še ni sposoben dojeti, ga zavaja v površnost v njegovem pojmovnem svetu in povzroča zmedo v čustvovanju. Posebno opozarjamo starše, da naj obvarujejo svojega otroka pred prizori, ki otroku povzročajo strah (vojni prizori, prizori pretepov in streljanja iz westernov, premikajoče se sence, krvoločne zveri, fantomi itd.). Otroci po takih doživetjih težko zaspi, truden spanec mu kratijo nemirne sanje, saj ne more presoditi, da ti krvoločni ljudje, živali, sence in pošasti ne morejo k njemu v sobo. Starši, zagotovite svojim ljubljencem dolgo in mirno spanje, da vam bodo naslednjega dne poklonili sončno razigrano radost!

Poskusite!

DŽUVEČ: potrebujemo 2 žlici masla, 2 čebuli, 50 dkg slanine, česen, sol, 30 dkg riža, 50 dkg krompirja, konzervo džuveča.

Na maslu zarumenimo čebulo, dodamo na koščke zrezano meso, česen in sol ter pokrito dušimo pol ure, nato pridenemo riž in ga prepražimo. V posušeno posodo zlagamo v plasteh na lističe zrezan (surov) krompir, dušeno meso z rižem in konzervo džuveča — zadnja plast je krompir. Vse skupaj zalijemo z vodo in pečemo v pečici približno 1 uro.

V sezoni za džuveč uporabimo svežo zelenjavo.

KROMPIRJEV ŠTRUKELJ: potrebujemo 60 dkg krompirja, žlico margarine, približno 20 dkg bele moke (ostre) 2 jajci, sol. Nadev: 2 žlici masla, 2 do 3 žlice drobtin.

Pripravimo krompirjevo testo, razvaljamo, namažemo s prepraženimi drobtinami in zvijemo. Štrukelj zavijemo v prtič, rahlo povežemo in kuhamo v slani krompir pol ure. Kuhanega zrežemo na rezine in zabelimo.

„Tvoja ura se je stekla, nihče je ne bo navil, nihče ti ne bo pomagal. Izprašaj si vest, morda se rešiš hudiča in pekla, živel ne boš več!“ je dejal Domen. Bil je menda čisto iz uma.

Z zadnjo močjo obupanega človeka se je izvijal Sova besnemu človeku. Medtem pride po gazu bliže človek, ki ga je graščak videl in na čigar pomoč se je zanašal. Bil je berač Urh iz Kostela. V svoje navadne raztrgane cunje zavil, malho in gosli čez pleča obešene, je mencial prav počasi. Celo ko je videl, da se dva bojujeta, ni nikakor pospešil korakov več kakor toliko, da je videl, „kdo se valja“. Ko pa je videl, da Sova pod Domnom vpije in kliče na pomaganje, se nasloni berač na palico, pokaže poznano vrsto belih zob izraza razmršene brade in se glasno zasmeje.

„Le dobro ga zaznamuj, Domen! Jaz te ne vidim, Domen, jaz te ne vidim!“ je kričal Urh, se zasukal na zakrpani peti in šel mimo, pevaje že omenjene vrste bogve kaj povedajoče pesmi:

Hoja bojboj!
Volk ima loj.
Sraka je spaka,
žolna lih taka.
Sova pa sova
odzad je surova,
kuhal jo bom, bom!“

„Slišiš, Domen!“ je kričal že od daleč berač, ko je odpel, „le hitro nehaj kresati ušes očelovih, golovo so že omeščane; vstani in ulekni jo čez vodo, zakaj zlodej po meni in tebi, če ne letita dva tam gori le-sem. Žuri se, žuri, mene pa ne imenuj, da sem te videl, primojuha, jaz ne hodim okrog biničev.“

Morske ribe v naši prehrani

Ker vsebujejo ribe poleg živalskih beljakovin še vitamine: A, B₁, E, B₁₂ in B₆ ter rudninske soli: kalcij, fosfor, jod in železo, spadajo v živila z visoko biološko vrednostjo. Posebno bogate s temi snovmi so morske ribe. Ribjemu mesu povečuje vrednost tudi lahka prebavljivost, ki omogoča lažje izkoriščanje vseh omenjenih snovi. Ribje meso ima namreč zelo malo vezivnega tkiva, zaradi česar ga fermenti lažje razgrajujejo. Prebavljivost ribjega mesa pa je odvisna tudi od načina pripravljanja. Najlažje je prebavljiva kuhana ali dušena riba. Vedeli pa moramo tudi, da se ribje meso zelo hitro kvari, zato moramo z njim zelo previdno ravnati.

Naravna zdravilna sredstva

Ljudje so že zgodaj spoznali zdravilno moč naravne mineralne vode in jo začeli izkoriščati. Mineralne vode so tiste, ki vsebujejo večjo količino raztopljenih mineralnih snovi (kalcij, magnezij, jod, kalij, natrijev klorid, železo, arzen, žveplo, ogljikov dioksid itd.). Lahko pa je izvor naravne vode tudi topel in ga v tem primeru še posebej s pridom uporabimo za kopališko zdravljenje (termalno zdravljenje). Nekatere vode vsebujejo radioaktivne snovi. Izkoriščamo pa tudi zdravilna blata, ki ugodno delujejo zaradi svoje toplote, kemične sestave in tudi zaradi radioaktivnih lastnosti.

V davnih časih so menili, da ob izvoru termalne vode domuje božanstvo. Pitje mineralne vode ali kopanje v njej naj bi imelo zdravilno moč od tega božanstva. Zaradi tega so tudi prinašali temu božanstvu darove, metali so v vrelec novce, prstane, srebrno posodo, orožje in drugo. Nekateri so verjeli, da z novčičem, ki ga vržejo v vodnjak, vržejo tja tudi svojo bolezen.

Kasneje so z izkustvi prišli do tega, da mineralne vode pri nekaterih boleznih pomagajo. Najprej so to seveda izkoriščali kot ljudsko zdravilstvo in šele kasneje so začeli ta način zdravljenja uporabljati tudi zdravniki, ki so živeli nekaj stoletij pred našim štetjem. Moderna medicina se tudi okorišča z uspehi naravnih zdravilnih sredstev. Predvsem pa delujejo na zdravstveno stanje bolnika poleg uporabe mineralne vode v zdravilišču še drugi dejavniki, kot je ugoden vpliv klimatskih razmer, novo okolje, ter specialni zdraviliški režim. Glavne so naslednje oblike zdravljenja: kopeli, pitje mineralne vode, vdihavanje drobno razpršene mineralne vode in uporaba zdravilnega blata.

Vsaka mineralna voda ima drugačno sestavo in zaradi tega sprejema tudi vsako zdravilišče posebno vrsto bolnikov. Bolezni, ki jih mineralne vode zdravijo, bi lahko razdelili v naslednje skupine:

- bolezni želodca;
- bolezni črevesja;
- bolezni jeter in žolčnih izvodil;
- bolezni prehrane (sladkorna, protin, de-

belost, rekonvalescenca);

- bolezni srca in ožilja (tudi visok krvni pritisk);
- bolezni ledvic in sečevodov;
- kronični reumatizem, bolezni kosti in sklepov;
- bolezni dihalnih organov;
- kronične ginekološke bolezni;
- živčne bolezni;
- kožne bolezni;
- otroške bolezni.

Vsaka bolezen pa ni primerna za zdravilišče. Obstajajo nekatere bolezni, ki bi se z opisanimi metodami zdravljenja v zdraviliščih lahko hudo poslabšale. Prav zaradi tega je važno, če nameravate iti na kopanje v katero izmed naravnih zdravilišč, da se prej posvetujete s svojim zdravnikom, ali in ke bo to zdravljenje za vas najprimernejše.

Riba mora biti na vsej poti od morja do kuhinje hlajena. Ribo kupujemo neposredno pred uporabo. Pri nakupu pa pazimo, da je riba sveža, kar ugotovimo po zunanjih znakih. Sveža morska riba ima čvrsto meso, bistre izbuljene oči, prijeten vonj po morski vodi in je enakomerno prozorno sluzasta.

Če smo zaradi zaposlenosti ali drugih vzrokov prisiljeni nabaviti ribe že več ur pred uporabo, moramo pri shranjevanju najskrbneje ravnati z njimi. Ribam moramo odstraniti papir ali drugo embalažo in očistišene dati na steklen ali porcelanast krožnik, ki ga dobro pokrijemo in damo na hladno.

Kako odstranimo ribam vonj? Maska riba ima tipičen vonj po morski vodi in jo za-

radi tega marsikdo v prehrani odklanja. Vonj je pretežno v koži, ne v mesu, kot mnogi mislijo. Lahko ga omilimo, če ribo pred pripravo natremo s sesekljanimi zelišči, s česnom ali čebulo in jo pustimo pol ure stati — seveda na hladnem. Vonj tudi omilimo, če ribo nakapamo z limoninim sokom ali kisom. Pri pripravljanju rib ne uporabljamo lesenih podlog, ki se preveč navzamejo vonja. Uporabljamo steklene, porcelanaste ali kamninaste podloge. Vse te pripomočke vedno sproti splaknemo z mrzlo vodo in jih sproti v vroči vodi operemo. Kako ribe čistimo? Če je riba pokrita z luskami, odstranimo najprej luske tako, da s krpo ovijemo ribi rep in strgamo s topim delom noža od repa proti glavi. Luske lažje odstranimo, če polijemo ribo z vročo vodo. Ko luske odstranimo, prerežemo ribi trebuh od zadnjice odprtine do glave, izločimo drobovino in odrežemo glavo ter prirežemo plavuti. Nalo ribo pod tekočo vodo operemo. Po pranju jo položimo na cedilo. Odcejeno ribo pokapamo s kisom ali limoninim sokom. Okisano meso namreč obdrži čvrstost in lepo barvo. Ribo enakomerno nasolimo, seveda neposredno pred pripravo. Če nasoljena riba dlje časa stoji, se iz mesa izluži sok, ki vsebuje dosti hranilnih snovi, predvsem rudninskih in vitaminov.

Kako ribe serviramo? K ribijm jedem prilozimo ribji pribor, ki ga pa lahko nadomestimo z dvojnimi vilicami. Otroke večkrat prikrašamo za ribje jedi iz strahu, da ne pogoltnejo koščic. Če pri pripravi moramo ribam odstraniti koščice. Če se pa le zgodi, da se otroku pri jedi zatakne koščica, mu pomagamo najhitreje s tem, da mu damo kuhan nezabljen krompir.

SIVA MRENA

Vid pri človeku z leti peša.

Človek je v starosti daljnoviden. Spreminja se namreč očesna leča. Pri mlajših ljudeh je očesna leča prožna. Hitro se prilagodi gledanju v bližino ali v daljavo. Po 45. letu starosti pa leča ni več tako elastična in se ne more več dovolj prilagajati za gledanje v neposredno bližino. Človek pri čitanju vse bolj odmiha knjigo ali časopis. Mora uporabljati očala, ki mu nadomestijo izgubljeno sposobnost očesnih leč.

S staranjem se vsaka normalna očesna leča spreminja, stara se, tako kot se stara ves človekov organizem.

Poleg teh normalnih sprememb pa lahko nastajajo v starosti tudi motne leče. Prej prozorna leča postane motna, v njej se pojavijo obrobe ali pa tudi v sredini motnobe, ki postajajo čedalje gostejše. Skozí motno lečo svetlobni žarki ne morejo več normalno prodirati. Tako nastaja siva mrena.

Bolnik opaža, da megleno vidi. Pred očmi se pojavljajo temne pege in točke, ki se premikajo z očesom. Če začne siva mrena rasti z roba leče proti sredini, potem bolnik bolje vidi opoldne, ko so zenice ozke, kot pa zvečer.

Nasprotno pa vidi bolje zvečer, ko so zenice širše, če se razvija siva mrena najprej v sredini leče. Včasih bolnik težje razlikuje barve (vijoličaste, modre in včasih rumene). Postopoma se vid slabša in končno lahko bolnik loči le še svetlobo in temo.

Zdravljenje sive mrene je operativno. Pri operaciji okulist odstrani motno lečo. S tem dobijo svetlobni žarki zopet prosto pot v oko. Vendar brez leče oko ne more ustvariti jasne slike. Po operaciji mora zato bolnik dobiti ustrezna očala, ki nadomestijo odstranjeno očesno lečo.

Rekši, berač počenča z malho bolj na ramo in miga naglo naprej, godrnja je sam pred seboj: „Ta se bo danes na mater spomnil, ta Sova. Nič napak, ako mu Domen na brado stopi in čeljusti razčrhe in razpotegne kakor Samson tistemu levu ali — kdo vraga.“

Medtem je Sova težko stokal pod sinom. Zadnja ura mu je bila pred očmi z vso strahovitostjo, ki jo mora občutiti človek njegovemu enakega življenja. Domen je klečal tiho na njem, držal ga je kakor v kleščah. Na roki, kjer mu je bil palec odrezan, se je bila odprla rana in kri je tekla po očelovem telesu kakor večer pred po materinem.

Ni videl nič, ni slišal nič, niti prošenj nečloveškega očeta niti beračevega opomina. Čas je bil potekel, zgodilo bi se bilo dejanje grozovito in neslišano. Že je bila Domnova roka tesneje zadržala gospodov vrat, grgraje se je le-ta izvijal in usta stršno odpiral, da bi sape dobil: ko pritečeta od berača naznanjena človeka, grajski pastir Peter in močen mož iz vasi blizu. Domen lju ni bil zapazil, dokler ga nista zgrabila za rame in znak potegnili. Tudi oba bi ga pač ne bila udržala, da ga ni suhi Peter s palico mahnil po rokah tako, da so mu omahnile. Sešlo se jih je kmalu še več.

Povežajo Domna. Odnese Sova domov.

Dva dni pozneje so si pravili, da Domna ni več v deželi, da so ga dali v vojake za vselej.

Sova je po tistem času živel še bolj sam zase. Le malokdaj ga je kdo o kakem poletnem večeru videl šetati se ob vodi s poluhnjeno glavo, razoranim, temnim čelom in z boječim, hudim pogledom, ki je podil vsakega drugega človeka od sebe. Celo gospodar Jurec ni več tako pogosto zahajal v grad vasovat, bodisi da ni bil nič kaj iz srca prijatelj človeku, ki lastnega sina, četudi nezakonskega (zakaj razznanilo se je bilo vse še povečano med ljudi),

v vojake da, ali pa ker mu je mrzelo gospodovo nemirno in temno oko.

11

TUJI RAZBOJNIKI

Pet let je bilo preteklo.

Marsikaj se je bilo predrugačilo ta čas. V vsi vasi so bili že skoraj pozabili Domna ali vsaj menili se niso več o njem, ker jim je bil izpred oči. Če se je pa pri kakem besedovanju pod hrúsko ravno kdo zmenil o njem, so se zedinili vsi v tem, da ga pač ne bo nikdar več videl nihče. „Gospoda bo že skrbela, da bo konec vzel tako ali tako, če že ni,“ je dejal kak moder mož.

Jurčeva Anka ni imela tako romantične ljubezni, da bi bila mogla iz srca peti staro našo narodno, ki pravi: „Čakala sem ga sedem let — sedem let pa ga še bom,“ ampak ga je pozabila tudi ona in po očelovi želji vzela bogatega mladeniča, ki se ji je že prej ponujal, ki pa ga je bila odgnala. Morda ji Domnov značaj, ki ga je v zadnjih dneh šele bolj spoznala, ni bil nič kaj povšeči, morda ga je tolikanj laglje pozabila, ker je slišala med ljudmi, da je sin onega odurnega in priskutnega človeka, ki so mu rekli Sova: toliko gotovo, da je bila srečna v novem zakonu. Stari oče Jurec je doživel na sive lase veselje, da je videl vnuka na svojem naročju in zeta dobrega gospodarja, kar mu je jako olajšalo bolezen, ki jo čuti vsak slovenski oče, ako mora zeta vzeti in tako rekoč svojo lastnino prepustiti na pol tujemu gospodarju, ne pa lastnemu sinu. Sicer pa se je bil Jurec teh petih let močno postaral, las je imel čedalje več belih na glavi.

(Dalje v prihodnji številki)

za oddih in razvedrilo

MARGARET MANNERS

Polnočni sestanek

Mesec se je pojavil med oblaki, ko je Lester Rengate odklenil vrata in stopil v hišo. Tiho je stopal skozi salon in knjižnico, kar v temi, nič ni prižgal luči.

Vedel je, da sedi njegova žena eno nadstropje višje pred ogledalom, ki nesebično kaže njeno lepoto: sočne rdeče ustnice, velike zlate oči in železno črne lase. Bila je polna življenja, simbol vseh dobrih stvari na svetu. Nihče ne bi nikoli pomislil, da je njeno srce tako slabo in bolno.

Kaj takšnega bi lahko prej rekli o njem: suhem, utrujenem in blestem, vendar mu je zdravnik še pred nedavnim povedal, da je zdrav kakor dren. Za vsak primer pa se je vseeno zavaroval za veliko vsoto, ki bi v primeru njegove smrti pripadala njej.

Njuna pogleda sta se srečala v ogledalu. Naglo se je obrnila, kot da bi zagledala strah pred seboj, in se z obema rokama pritiskala na srce.

— Kaj pa ti je? Ali naj ti dam zdravila?

Odkimala je, si malo opomogla in se mu nasmehnila.

— Nisem te pričakovala. Rekel si, da te ne bo domov, da boš prenočil v mestu.

— Kako lep neglizje. Zakaj pa si našminkana? Menda ne boš šla takšna v posteljo?

— Veš nameravala sem se malo sprehoditi.

— Ali je treba toliko priprav za majhen sprehod?

— Navada, Lester. Ženske smo pač takšne!

— Prav! Bova šla oba. Nocoj nisem razpoložen za delo!

— Lester, ljudi jaz se ne počutim dobro. Ostala bom doma.

— Saj sem vedel. Srce se ti je malo vznemirilo, ko si me zagledala. Pojdiva v tvojo sobo. Povedal ti bom, kaj se mi je danes zgodilo.

Pomisli, samo malo je manjkalo, da se nisem znašel pod kolesi nekega kamiona. Tako je bilo, kakor da bi me kdo pahnil. Ne boš verjela, če ti povem, koga sem videl za svojimi hrbtom? Svojega bivšega tajnika Georgea Blaka, tistega, ki sem ga moral odpustiti, ker te je stalno nadlegoval. Že naslednji trenutek pa se je on spotaknil pred menoj in padel. Umril je pred mojimi očmi... Zebe te, draga. Ogrnil te bom z nečim, pridi.

Bila je vsa blesta in modra. Pokril jo je čez ramena z jopico, ki se je tako lepo ujemala z njenim prasinim neglizjem, vendar ona tega sploh ni opazila.

— Ubožec, je nadaljeval. Ta nesreča bo hudo prizadela njegovo ljubico.

— Saj te ne razumem.

— Nekaj minut predem sem stopil v bližnji hotel, da bi telefoniral nekemu prijatelju. Blake je bil v sosednji kabini. Ni me opazil, jaz pa sem ga slišal, kako se je z neko damo dogovarjal za sestanek po enajsti uri. Rekel ji je, naj pusti okno odprto. Zelo romantičen pogovor.

— Odšel sem in krenil čez ulico. Verjetno je šel takaj za menoj, tedaj pa se mu je zgodila nesreča. Tako zelo sem bil zmeden. Moral sem nekaj popiti. Za to sem se vrnil domov. Po tisti grozni podobi se nisem počutil nič več sposobnega za delo.

Ona je vsa drgetala.

— Tebi pa res ni dobro. Pa tako lepa noč je. Ugasnil bom luč, pa bova sedela v temi... Glede ubogega Blaka, to je, če gre za tako nepričakovano smrt, se vedno

spomnim pilota, ki je prišel na lju-bezenski sestanek tri ure po svoji smrti.

— Saj to je vendar nemogoče, Lester!

— Spiritisti menijo takole: Če smrt prehitijo neko osebo, ki se je predtem popolnoma koncentrirala na neko nalogo ali sestanek, ostane njen duh močan in se pojavi na istem kraju, kakor da bi bil del žive osebnosti.

Dolgo je molčala v svojem na-

DOMISLICE

- Svojskost izraza je začetek in konec sleherne umetnosti.
- Optimist je tisti, ki pravi, da je steklenica napol polna, ko je napol prazna.
- Nespametno je gledati na tuje napake in ne videti svojih.
- Analiza duše je težka operacija.
- So pisatelji, ki iz strahu, da ne bi prišli pod tuj vpliv, ne preberejo nobene knjige.
- Dekleta se raje možijo z moškimi, ki malo zaslužijo, kot pa s tistimi, ki imajo premalo posluha zanje.
- Če se svet pod teboj pogreza, te mine vsaka jeza.
- Če lepo spoznaš ob prvem pogledu, resnico z drugim.
- Gostilna je prostor, kjer norost prodajajo na liter.
- Postelja je najnevarnejši kraj na svetu, saj v njej umre 90 odstotkov ljudi.
- Mnogi avtomobilisti še niso prišli do najbolj senzacionalnega odkritja svojega življenja: pešec je tudi človek.
- Največ energije porabi človek pri reševanju problemov, ki se nikoli ne pojavijo.
- Iluzije še nikogar niso ščitile pred dejstvi.

Farni zvonovi so naznanjali, da je nekdo za vedno zapustil ta svet. Naslednji dan so se oglašili zvonovi tudi na podružnicah. Vsi so že vedeli. Umril je stari gospodar Nande. Lepo starost je dočakala trdna kmečka korenina, a sedaj je končal svoje delo. Veliko posestvo bo dobil njegov sin, ostalim otrokom pa bo moral izplačati visoko doto, saj se iz tako velikega grunta to tudi spodobi. Na, in tako gre na kmetih iz roda v rod. Nedelja je bila in sorodniki so se zmenili, da bodo ta dan položili gospodarja k zadnjemu počitku. Pogreb mora biti nadvse slovesen. Do domače hiše mora priti godba, vencev mora biti kar največ. Domači bi najraje kupili vsaj po dva, samo da bi jih bilo čim več. Zena Franca in otroci so silno žalovali, nič jih ni moglo utolažiti. Bolj tulili so kot jokali, ampak samo takrat, če jih je kdo videl, drugače jim je bilo bolj vseeno.

Sosede ni Nandetova smrt nič kaj prizadela. Že prvi večer so za sosedovim hlevom stopili skupaj in nekaj šepetali. Nekateri so ga šli kropiti, drugi pa tudi ne. Še o mrtvem niso govorili najlepše, čeprav pravi pregovor, da se o mrtvih govori vedno le najboljše. Nekateri so se verjetno počeno odahnili, da je starega stiskača le pobralo. Da bo pogreb zelo slovesen, ni dvomil nihče. Tako so sosedje šepetali in se nasmihali še tudi naslednji dan, dokler ni prišla ura pogreba.

Godba je igrala in tudi župnik je prišel, ljudi pa se je nabralo bolj malo. Gospodarjev domače vasi ni bilo nikjer videti. Nekateri so se že spraševali, če jih sploh ne bo. Spreved se je začel pomikati, na začudenje vseh pa so šele tedaj začeli prihajati vozovi. Vedno več jih je bilo v sprevedu, za vajo so držali gospodariji. Vsak je imel na vozu „furmansko trugo“, polno zemlje. Nekaj ljudi je v sprevedu nosilo težka vedra. In

slonjaču, nato pa je po tihem spre-govorila:

— Ali si slišal njegov pogovor od začetka do konca?

— Čigav?

— Georgea Blaka, jasno.

— Nisem. Zelo tiho je govoril.

Zdi se mi, da ije govoril nekaj o odstranitvi še zadnje ovire, ki stoji njegovi sreči na poti. Neprijeten tip! Čudim se, da do zdaj še meni ni kakšne zagodel, če pomislim, da sem ga odpustil iz službe.

— Da, rad je imel neumnosti.

— Draga, iz tvojih ust ije to slišati kakor pohvala.

— Lester, ti si cinik!

— Oprosti, nisem mislil, da si tako občutljiva.

— Saj to ni občutljivost, ije odgovorila, tisti trenutek pa se je že zdrznila: Ali si kaj slišal?

— Listije šumi, pa se...

— Poglej tam, kaj je to?

— Prav nič!

Njene oči so bile izbuljene in nepremične od strahu. Mesečeva svetloba je oblika njene ustnice z mrliško zeleno barvo.

— Ellen, le kaj ti ije? Ali si res kaj slišala?

— Ta šum... poslušaj!

— Samo domišljjaš si. Počakaj, odprl ti bom okno. Ali zdaj slišiš, kako tiho je, kot na pokopališču.

— Slišim ga, kako se približuje.

Stekla je k oknu. Moram ga videti.

Poglej ga, tam je!

— Kdo?

— Pod oknom stoji, v grmovju!

Stopil je k oknu in še sam pogledal ven:

— Motiš se, Ellen! Nikogar ni!

Zamajala se je in se mu zrušila v naročje. Slišal jo je, kako se je borila za zrak. Odvlekel jo je na sredo sobe in jo položil na preprogo. Stekel je v knjižnico in dvignil slušalko:

— Čimproje pošljite nekoga! je dejal takoj, ko je dobil zvezo. Da, v spalnici moje žene. Do tedaj bom skušal sam storiti vse, kar bom mogel.

Odprl je predal in vzel iz njega revolver. Tiho je stopil proti ženini spalnici. Odprl je vrata in naglo prižgal luč.

— Vlomilec, je zakričal in začel mahati z orožjem. Roke kvišku!

Moški v spalnici njegove žene je topo gledal revolver.

— Ljubi bog, je vzkliknil Lester.

Moja žena! Prestrašili ste jo. Njeno srce! Ne, bodite mirni, sicer bom streljal. Glej no, saj to ste vi, Blake. Vi ste me nameravali oropati...

vse to se je lepo nabiralo na koncu spreveda. Pogreb se je zelo raztegnil, saj toliko vozov zavzame veliko prostora in tisti z vedri so se tudi gnetli tam zadaj. Ljudem je šlo večkrat že pošteno na smeh, ko so videli, kako se vozovi množijo. Ko so prišli do pokopališča, so ljudje zavili v cerkev, vozovi pa so čakali pred vhomom.

Molitve so se končale in krsto s pokojnikom so položili k počitku. Pogrebci so se začeli razhajati, ampak ne domov, le po pokopališču so se umikali. Kmetje so začeli voziti na grob zemljo. Vsak jo je stresel na gomilo, ki je bila nazadnje

Gospodar Nande

že kar ogromna. Sosedje so delali, kot bi bili zakleti. Vsakdo se je spraševal, čigavo naročilo neki spolnjujejo. Enako so tudi tisti z vedri stresali zemljo na gomilo. Ko je bilo vse izpraznjeno, so še malo zmetali skupaj in počasi so se vračali na svoje domove. Mnoge, ki pokojnega niso dobro poznali, je to silno zanimalo. Kdor pa ga je poznal, si je lahko mislil, čemu tako početje.

Rajni Nande je bil kmet svojih sedemdesetih let. Bil je velik bahač. Vsega je imel največ le on, pri njem je bilo vse najlepše in najboljše. Drugi so bili po njegovem le berači in čisto navadni cigani. S sosedi se je prepiral že za zajtrk, pa tudi še pozno v noč. Rad se je drugim posmehoval, če jim je šlo kaj narobe, namesto da bi jim pomagal. Zgodilo se je, da je tudi on potreboval pomoč in iskati jo je moral v sosednji vasi. Če je moral

Za dobro voljo

„Kdo je bil Kolumb?“

„Ptica.“

„Kaj? Kakšna ptica?“

„Seveda, saj govorimo o Kolumbovem jajcu!“

— Zakaj je Zemlja ženskega spola?

— Ker nihče ne ve, koliko je stara.

Sinček, ki je moral po svojega očeta v gostilno, ga sprašuje, kako je pravzaprav, če si pijan.

„Hm,“ začne pojasnjevati oče, „fant, potem pač vidiš vse dvojno. Namesto dveh ljudi, ki tam prihajata, vidiš štiri.“

„Katera dva, očka? Saj prihaja samo eden!“

Kaj pa ti je, Janez, da si tako slabe volje?“

„Žena mi je ušla...“

„No, in kaj je strašnega na tem?“

„To, da se je danes vrnila.“

V natrpanem avtobusu sedi mlajši moški, poleg njega pa stoji starejša ženska.

„Ali bi radi sedli?“ jo vpraša.

„Oh, da!“

„Eh, težko boste našli v tej gneči kak sedež, gospa.“

„Kdaj si spoznal svojo ženo?“

„Tri mesece pred poroko. Pa ti?“

„Tri mesece po poroki.“

On: „Gospodična, verjemite mi, moja ljubezen do vas je podobna razburkanemu morju!“

Ona: „O, sedaj vem, zakaj mi je vedno slabo, če vas vidim.“

Pokleknil je k Elleni in poslušal...

— Mrtva je. Le kaj ste ji storili?

— Nič! Samo skozi okno sem vstopil. Nobenega razloga ni bilo, da bi se me bala. Ona me je...

— Dovolj, ga je prekinil Lester, že prihajajo! Stopil je nazaj in odprl vrata.

Policisti so napolnili sobo.

— Saj ste že opravili vse delo namesto nas, ije dejal policist Lesterju. Tedaj je opazil žensko na fleh in se takoj sklonil, da bi jo pregledal.

— Moja žena je umrla od strahu. Imela je zelo slabo srce. Verjetno je videla tega tipa, ko je plezal po zidu, se ga ustrašila in doživela močan šok.

— Ali poznate tega človeka? je vprašal poročnik.

— Žal ga res poznam. Bil je moj tajnik, piše pa se George Blake. Odpustil sem ga, ker je napravil moje zaupanje. Prisegel je, da se mi bo maščeval, vendar tega

nisem jemal resno. Prav golovo je hotel ukrasti nakit moje žene. Bil sem spodaj v knjižnici. Po naključju sem pogledal ven in ga opazil na vrtu. Takoj sem vam telefoniral, nato sem vzel revolver, ki je, mimogrede povedano, prazen. Ta čas pa je on že prilezel sem.

— Aretirali ga bomo, je dejal poročnik. Žal mi je samo zaradi vaše žene.

— Saj vem, da ji ta tip ni hotel storiti nič žalega, ije govoril Lester. — Kljub temu pa je to storil. Umrila je zato, ker je prišel nepovabljen v hišo. Po zakonu velja v takšnem primeru člen o nenaklepnem umoru z ropom.

— Prekleta svinja, je zasikal Blake. Moral bi te ubiti!

— Ne bojte se, ne bo me prestrašil. Vrh tega pa moje srce ni prav nič občutljivo. Bi se me morali že kako drugače rešiti. Pahniti me na primer pod kolesa avtomobila, ko bi šel čez ulico...

spomladi kupiti nekaj voz sena, ga je pripeljal najraje ponoči, „da ti cigani ne vidijo“, je navadno dejal. Za sodnijo ni bilo nikoli preveč denarja. Rad se je tožaril in največkrat je potegnil krajši konec in tudi svinja je šla iz hleva. Pa saj on je lahko počel kaj takega, samo da je ciganom in razbojnikom solil pamet. Ni pa vedel, da jo drugi mnogo bolj solijo njemu. Povsod je bahavo pripovedoval, koliko je vsega pridelka, navadno sam več kot cela vas skupaj. Nekateri so mu verjeli, drugi so ga gledali postrani in se mu na tihem smejali.

Tako znameniti pogreb pa so mu sosedje priredili čisto iz posebnih vzrokov. Pokojni Nande ni imel nikoli dovolj zemlje. Kadar je oral ob sosedovem travniku, je kaj rad odrezal kar celo brazdo travnika. Če je bila sosedova trava večja od njegove, je zakosil tudi za meter v sosedov travnik. Navadno je kosil točno le pri mejnem kamnu, nato pa v lepem loku v sosedovo, njegovo oke je v eno smer gledalo vedno krivo. Včasih se je kateri od sosedov razburil, pa saj ni nič pomagalo, le sodniki so ga nekajkrat ugnali v kozji rog. Za vsako krpo zemlje bi se kar naprej tožaril, zemlje ni imel nikoli dovolj. Sosedje so mu večkrat med prepirom obetali, da mu bodo pripeljali na grob, kolikor je bodo le mogli. Tisti pa, ki niso imeli živine, so se obvezali, da jo bodo nesli takrat za njim.

Nazadnje so svojo obljubo res izpolnili. Ogromna gomila sredi pokopališča je pričala, da pod njo počiva mož, ki ni imel dovolj zemlje. Kako so to slovesnost sprejeli domači, ne vemo. Ljudje pa so si ta pogreb dobro zapomnili, šalili so se na ta račun še tudi dolga leta po Nandetovi smrti. Pokojnik je bil verjetno zadovoljen, obračal v grobu se ni, ker je bil mrtev.

SPORTNI VESTNIK

7. srečanje gimnazij iz Raven in Celovca

Pretekli teden je bilo v Ravnah na Koroškem športno srečanje gimnazijev Slovenske gimnazije v Celovcu in gimnazije v Ravnah. Tradicionalni športni dvoboj, ki je bil sedmi po vrsti, je bil velika športna in prijateljska manifestacija dijakov sosednjih dežel z izrednimi rezultati. Dvoboj je bil ocenjen v sledečih športnih panogah: v atletiki (dekleta in fantje), v košarki (dekleta), v nogometu (fantje) in v namiznem tenisu (fantje). Na 7. srečanju so dijaki Slovenske gimnazije v Celovcu slavili doslej največji uspeh. Proti gimnazijskim ekipam iz Raven, katerim doslej niso bili kos, so dosegli tokrat neodločen rezultat, po točkah 70:70. V prijateljskem duhu so po končanih igrah Ravenčani predali prehodni pokal dijakom Slovenske gimnazije iz Celovca.

Dijaki Slovenske gimnazije, bilo jih je okoli 45, spremljali so jih pa profesorji telovadbe Milan Kupper, Anton Malle in Maja Kupper, so svojo kožo prodali kar najdražje. V namiznem tenisu so svoje sovratnike premagali 5:4, v nogometu pa so zmagali nad Ravenčani visoko z 11:1 (4:0). Namiznoteniško ekipo so sestavili Marjan Velik, Samo in Marko Kupper, nogometna enajsterica Slovenske gimnazije pa je bila slična z mladinsko ekipo Slovenskega atletskega kluba, ki je v prvenstvu povsem uspešna. Kot je bilo pričakovati, je bila košarka domena dijakin gostitelja. Novo sestavljena ekipa Slovenske gimnazije ni imela nobenih možnosti in je podlegla 12:58 (6:26). Tudi v atletiki so bili Ravenčani premočni. V šestih disciplinah so petkrat stavili zmagovalca, pri fantovski štafeti 4x100 m pa so zmagali Jernej Marjan, Robert Grm, Branko Perč in Lovrenc Kropiunig (čas 50,3) iz Celovca. V izbrani vrsti ravnstarih dijakov sta tekmovala tudi dva športnika, ki sta vredna posebne omembe. Pri dekletih je tekmovala Nada Šober, ki bo po vsej verjetnosti jugoslovansko zastavo zastopala na naslednjih olimpijskih igrah v Montrealu, in sicer v teku na 800 m. Za dokončno kvalifikacijo ji manjka menda le minimalen čas. Izreden tekmovalac pri fantih pa je Mirko Štruc, zmagovalac v teku na 1000 m (2.42,2), znan na republiški in državni ravni.

Rezultati atletskih tekmovanj:

dekleta — tek na 100 m: 1. Nada Šober (Ravne) 13,2 2. Marica Stornik (Celovec) 13,4 3. Breda Urbancl (Ravne) 13,5 5. Brigita Zdovec (Celovec), 6. Marina Niemetz (Celovec);

tek na 400 m: 1. Nada Šober (Ravne) 1.00,7 2. Breda Urbancl (Ravne) 1.02,4 3. Zora Zorman (Ravne) 1.01,8 4. Hema Stinger (Celovec), 5. Rezka Wakounig (Celovec), 6. Urška Brumnik (Celovec);

štafeta 4x100 m: 1. Ravne (Kolar, Urnaut, Urbancl, Šober) 54,9 2. Slovenska gimnazija Celovec (Zdovec, Niemetz, Klinar, Stornik) 1.02,4;

fantje — tek na 100 m: 1. Miran Sagmeister (Ravne) 12,3 2. Srečo Brodar (Ravne) 12,4 3. Lovrenc Kropiunig (Celovec) 12,6 5. Marjan Einspieler (Celovec);

tek na 1000 m: 1. Mirko Štruc (Ravne) 2.42,2 2. Jože Nabernik (Ravne) 2.44,5 3. Bine Bevc (Ravne) 2.50,0 4. Justin Polanšek (Celovec) 2.52,1 5. Matevž Koncilja (Celovec) 2.58,1 6. Ciril Hribar (Celovec) 2.58,3;

štafeta 4x100 m: 1. Slovenska gimnazija Celovec (Jernej, Grm, Perč, Kropiunig) 50,3 2. Ravne (Camlek, Šater, Sagmeister, Brodar) 50,4.

SAK izključil igralca

Nogometna enajsterica Slovenskega atletskega kluba je po tednih izrednega uspeha, približala se je za 1 točko do vodečega kluba Poreče, vnovič zablodila v stare napake in si, kakor že leta poprej, sama težko oškodovala. Kakor zgleda bo letošnje prvenstvo odločeno tako kot lanskoletno na zeleni mizi, saj je Koroška nogometna zveza odtegnila SAKu po tekmi s Krivo Vrbo 2 točki. Pri stanju 2:2 je namreč sodnik Houtz, potem ko ga je igralec SAK Joško Wrolich neprimerno surovo napadel, prvenstveno tekmo predčasno prekinil. Z nekvificiranim izgreedom se ni le igralec sam onemogočil, ampak je izključil tudi Slovenski atletski klub iz boja za prvenstveno lovoriko. Nepremišljeno ali "premišljeno" dejanje pa je seveda oškodovalo tudi glas Slovenskega atletskega kluba, ki bo sedaj več kot prej tarča subjektivnih člankov v koroškem tisku. Vodstvo SAK je tako kot Koroška nogometna zveza (KfV) ukrepala:

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 25. 10.: 6.05 Jutranja melodija — 8.10 Družinski magazin — 9.00 V žarišču — 10.30 Lepa domovina — 11.05 Za kmetijstvo — 13.30 Lepi glasovi, lepe melodije — 14.00 Voščila — 15.00 Koroški roman — 15.30 Tomaž Koschat in koroška ljudska pesem — 17.10 Radijska igra — 18.00 Deželni razgledi — 18.15 Veselo zaigrano — 18.30 Kulturni magazin — 20.05 Koncert ob jubilejnih letu Johanna Strauša — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 26. 10.: 6.10 Igra na orgle — 7.35 Veselo nedeljsko jutro — 8.05 Kaj je novega? — 9.00 Glasbeno potovanje po Avstriji — 10.05 Zgodovinske koračnice iz Avstrije — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.05 Za avtomobiliste — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz Mestnega gledališča — 13.45 Kelti v naši domovini — 14.30 Voščila — 16.00 Dunaj 1945: Rojstvo države — 17.05 Veselite se življenja — 18.15 Ljudska glasba — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Poskočno zaigrano — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Satirični tedenski magazin.

PONEDELJEK, 27. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Ljudska glasba — 11.05 Iz dežele za deželo — 14.30 Vojaška godba — 14.45 Knjižni kotiček — 15.00 Venček melodij — 16.00 Čarobna dežela glasbe — 16.30 Za ženo — 17.10 To radi poslušamo — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Staroavstrijska slikanica — 20.05 Radijska igra — 21.05 Večno mladi umor — 21.30 Udar na udar.

TOREK, 28. 10.: 6.05 Jutranja melodija — 8.05 Za ženo — 9.05 Šolska oddaja — 10.00 Zabavna glasba — 11.05 Iz dežele za deželo — 14.30 Zaigranje, godci — 15.00 Venček melodij — 16.00 Radijska igra — 16.30 Svet žene — 17.10 Avstrijski o Avstriji — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Tirolska ljudska glasba — 20.05 Za prijatelje ljudske glasbe — 21.10 Iz koroškega glasbenega življenja.

SREDA, 29. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Za ženo — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Pesmi in pesli iz Predarlške — 11.05 Iz dežele za deželo — 14.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Venček melodij — 16.00 Za potrošnika — 16.30 Ženski svet: Emancipacija — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Kjer prepevajo... — 19.30 Za prijatelje planin — 20.05 Srečanja — 21.30 Komisar, ki gre v predmestje, kriminalna paradija.

ČETRTEK, 30. 10.: 6.05 Jutranja melodija — 8.05 Za ženo — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Ljudske viže z Dunaja — 10.00 Zabava ob glasbi — 11.05 Iz dežele za deželo — 14.45 Koroški običaji — 15.00 Venček melodij — 16.00 Otroci delajo spored za otroke — 16.30 Svet žene: Enakost — svoboda — 17.10 Zveneti operni vodič — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.07 Godbe na pihala — 20.05 Lovska ura — 21.00 Opre družbe.

PETEK, 31. 10.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 8.05 Za ženo — 9.45 Ljudska glasba iz Avstrije — 11.05 Iz dežele za deželo — 14.30 Zborovsko petje — 14.45 Koroški avtorji: Gert F. Jonke — 15.00 Venček melodij — 16.00 Zgodbe za najmlajše — 16.15 Mladinska oddaja — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 19.07 Dunaj, melodija mesta — 20.05 Hrast in lipa, ozadje koroškega spora o krajevnih napisih.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 25. 10.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 26. 10.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 27. 10.: 13.45 Dnevnik — Za našo vas.

TOREK, 28. 10.: 9.30 Domače pesmi in viže — 13.45 Dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 29. 10.: 13.45 Dnevnik — Popevke — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 30. 10.: 13.45 Dnevnik — Nenavadne zgodbe.

PETEK, 31. 10.: 13.45 Dnevnik — Začetki slovenskega pouka na Koroškem.

LJUBLJANA

SOBOTA, 25. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Plo-nirski tednik — 9.35 Glasbena pravljica — 9.55 Naši umetniki mladim poslušalcem — 10.15 Kdaj, kam in kako — 10.45 Turistični napotki — 11.05 Sedem dni na radiu — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Ob bistrem potoku — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.45 S knjižnega trga — 17.20 Gremo v kino — 18.05 Pogovor s poslušalci — 18.15 Čustveni svet računalnika Rupreta — 19.40 Z ansamblom Milana Ferleza in Latinos — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 26. 10.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.00 Nedeljska jutranja kronika — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.07 Veseli tobogan — 9.05 Še pomnite, tovariši — 10.05 Prvi aplavz — 11.10 Nedeljska reportaža — 11.30 Voščila — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Radijska igra — 19.40 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Jugoslovanski umetniki pred mikrofonom — 23.05 M. Lermontov: Ljubzenske pesmi — 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 27. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.00 Jutranja kronika — 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Izberite pesmiko — 9.40 Mali vokalni ansambli in solisti — 10.45 Turistični napotki — 10.05 Za ljubitelje ansambelske in solistične glasbe — 12.10 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.10 Učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“ — 14.30 Voščila — 15.45 Vrtljak — 17.20 Koncert po željah poslušalcev — 18.05 Kulturna kronika — 18.20 Ob lahki glasbi — 19.40 Z ansamblom Lajzeta Slaka — 20.00 Če bi globus zaigral — 20.30 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazz.

TOREK, 28. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pohorski bataljon — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.45 Turistični napotki — 11.05 Promenadni koncert — 12.10 Popevke brez besed — 12.30 Aktualni problemi varstva gozdov — 12.40 Po domače — 14.10 Glasbena mladina Slovenije — 14.40 Na poti s kitaro — 16.45 Družba in čas — 17.20 Zvočni portret sopranistke Marijane Križmanove — 18.05 V terek nasvidenja — 18.55 Lahke note — 19.40 Z ansamblom Alja Sossa — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Zvočne kaskade — 22.20

SREDA, 29. 10.: 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Tako gospodari denarni zavod — 10.30 Ime mu je bilo Kelly — 17.00 Dvojnik — 17.30 Konny in njegovi prijatelji — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Vsi moji ljubljani — 18.25 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kulturne vesti — 20.00 Teleobjektiv — 21.00 Svet knjige — 21.35 Waltonovi — 22.20 Poročila.

ČETRTEK, 30. 10.: 9.30 Organizacija podjetja — 10.00 Koncil v Konstanzi — 10.30 Milijonska zadeva — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.25 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kulturne vesti — 20.00 Novo v znanosti — 21.00 Delovno mesto včeraj — 22.50 Poročila.

PETEK, 31. 10.: 9.30 Umetniške tehnike — 10.00 Za svetovni dan varčevanja — 10.30 Smrt, kje je tvoja zmaga? — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Jetsonovi — 18.25 Mi — 18.45 Oddaja sindikalne zveze — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kulturne vesti ter šport — 20.00 Smrtni ples kraljev — 22.10 Gustav Mahler — 23.10 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 25. 10.: 16.00 Svetovno prvenstvo judo — 18.00 Oddaja za mlade ljudi — 19.00 V gorah Aljaske — 20.00 Galerija — 20.15 Dober zgled — 21.15 Srčna toplina — 22.05 Spotlight — 22.20 Čas v sliki in šport — 22.45 Voja besed, postaje portugalske revolucije.

NEDELJA, 26. 10.: 15.35 Dunajska kri — 17.15 Ali poznate melodijo? — 18.00 Spotlight — 18.30 Počastitev avstrijskih svetovnih in evropskih prvakov — 19.30 Lesena slikanica — 20.15 Comenius, igra — 21.55 Čas v sliki in šport.

PONEDELJEK, 27. 10.: 17.55 Materija in vesolje — 18.25 Angleščina — 19.00 Avstrijsko stoletje: Sarajevo — 20.00 Waltonovi — 20.50 Varnost ima svojo ceno — 21.40 Čas v sliki in kulturne vesti — 22.15 šport.

TOREK, 28. 10.: 17.55 Kmetijstvo danes — 18.25 Angleščina — 19.00 Trije možje v balonu — 20.00 Televizor — 20.15 Kri, pramorje v naših žilah — 21.05 Čas v sliki in kulturne vesti — 21.40 šport.

SREDA, 29. 10.: 17.55 Organizacija podjetja — 18.25 Francoščina — 19.00 Madžarska ciganska godba — 20.00 Začelo se je v Rimu — 21.35 Čas v sliki in kulturne vesti — 22.10 šport.

ČETRTEK, 30. 10.: 17.55 Umetniške tehnike — 18.25 Rusčina — 19.00 Ni lahko biti pingvin — 19.45 Risanke — 20.00 Ljudje s Shiloh-ranča — 21.00 Čas v sliki in kulturne vesti — 21.35 šport — 21.40 Trailer.

PETEK, 31. 10.: 17.55 Boj knezov — 18.25 Nemščina — 19.00 Življenje po tistem, film o žrtvi bombnega atentata — 20.00 Austropop 7 — 21.15 Otto — 22.10 Čas v sliki in kulturne vesti — 22.45 šport — 22.50 Pošastna ladja.

Pavlihova pratika za leto 1976 je izšla

Vse, ki ljubijo razvedrilo in humor, bo gotovo razveselila vest, da je izšla **PAVLIHOVA PRATIKA** za leto 1976.

PAVLIHOVA PRATIKA je tokrat debelejša kot kdajkoli, saj obsega že 384 strani. Na praktičnem žepnem formatu (da jo ima človek lahko vedno „pri roki“) je izšla in je spet bogato ilustrirana. Iz pester vsebine bi navedli le nekaj naslovov: Kaj mislijo Slovenci o sebi in kaj drugi o njih; Himna nedeljskih šoferjev; Metla skozi stoletja; V olimpijskem letu; Poezija športa; Proti dolgčas; Horoskop; 10+1 napaka; 9 zapovedi za mopediste; Nenavadne oporoke; poleg tega pa še nešteto smešnic in tudi koristnih nasvetov, za bistre glave pa celih 23 strani križank in ugank.

Vse to pa stane samo 12 šilingov, tako da si bo **PAVLIHOVO PRATIKO** res lahko vsakdo nabavil. Kupite ali naročite jo v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu. Toda pohitite, da je ne zamudite!

Orkestrski etude — 23.05 Iz novejšje turške poezije — 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 29. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.00 Jutranja kronika — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Zapojmo pesem — 9.40 Samoupravljanje s temelji marksizma — 10.15 Kdaj, kam, kako — 11.05 Urednikov dnevnik — 12.10 Opoldanski koncert lahke glasbe — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Vpliv folklorne glasbe v revolucionarni glasbi Latinske Amerike — 14.30 Voščila — 15.45 Loto vrtljak — 16.45 Naš podlistek — 17.20 Komorni zbor RTV Ljubljana — 18.05 Po poteh odločanja — 18.35 Instrumenti v ritmu — 19.40 Z ansamblom Silva Stingla — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.20 S festivalov jazz — 21.03 Ameriška črna poezija — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 30. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Zborovska glasba iz dobe čitalnic — 10.00 Danes dopoldne — 10.45 Turistični napotki — 11.05 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.10 Predstavljamo vam — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 S pihalnimi godbami — 14.10 Iz glasbenih šol — 16.45 Jezikovni pogovori — 17.20 Iz domačega opernega arhiva — 18.05 Naš gost — 18.35 Vedre melodije — 19.40 Z ansamblom Jožeta Kampla — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.45 Lepe melodije — 22.20 Slovenska komorna glasba od 1900 do danes — 23.15 Poleta popevke in plesnih ritmov.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 25. 10.: 9.30 Šolska oddaja — 13.55 Nogomet — 18.00 Obzornik — 18.15 Mozaik — 18.20 Francosko slikarstvo od romantike do renesanse — 18.40 Kje je resničnost — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.05 Življenje je lepo — 20.35 Moda za vas — 20.45 Roberta Flack in Donny Hathaway — 21.15 Kojak — 22.05 Dnevnik — 22.20 Evropsko prvenstvo v odbojki.

NEDELJA, 26. 10.: 9.40 Poročila — 10.40 Otroška matineja — 11.30 Koncert ob dnevu OZN — 13.00 Mozaik — 13.05 Kmetijska oddaja — 13.50 Poročila — 16.40 Košarka — 18.20 Eskimsko poletje — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.05 Gruntovčani — 21.05 Islandija ni Koro-mandija — 21.35 Športni pregled — 22.10 Dnevnik.

PONEDELJEK, 27. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski pregled — 17.15 Medvedek Pu — 17.35 Čarobna žoga — 17.50 Obzornik — 18.05 Naši zbori — 18.35 Mozaik — 18.40 Študij na univerzi — 19.00 Odločamo — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Izgubljeni sin — 22.05 Kratki film — 22.20 Dnevnik.

TOREK, 28. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski pregled — 17.35 Tjulenji — 17.45 H. Ch. Andersen: Mati — 18.00 Obzornik — 18.15 Veliki živalski vrtovi — 18.40 Mozaik — 18.45 Otok pri Dobravi — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 21.15 Ana Karenina — 22.20 Dnevnik.

SREDA, 29. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.25 Madžarski pregled — 17.20 Klovni Ferdinand in grajski duhovi — 17.50 Obzornik — 18.05 Mladi za mlade — 18.35 Mozaik — 18.40 Po sledeh napredka — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Tujci, film — 21.55 Gorenje novosti — 22.00 Jesenska pesem — 22.10 Dnevnik — 22.25 Nogomet Čehoslovaška — Anglija.

ČETRTEK, 30. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.05 Risanke — 16.25 Košarka — 18.00 Obzornik — 18.15 Mikrobi in ljudje — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.05 Isto noč — 21.30 Kam in kako na odhli — 21.40 Četrtekovi razgledi.

PETEK, 31. 10.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski pregled — 17.25 Mladinski film — 17.55 Obzornik — 18.10 Srečanje okteta — 18.40 Mozaik — 18.45 Steklo v arhitekturi — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitni komentar — 20.05 Življenje je lepo — 20.40 Kojak — 21.30 625 — 22.05 Dnevnik.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; udeležnost v upravi: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gosometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 25. 10.: 15.30 Koncertna ura — 16.30 Zivordeči avtomob — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Lasje — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Dober večer v soboto želi Helnz Conrads — 18.25 Prizma — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in kulturne vesti — 19.55 šport — 20.15 Rožnato rdeči princ, baletna pantomima — 21.15 Večer z Otlom Schenkem — 22.20 pan-optikum — 22.40 Rože zla — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 26. 10.: 10.00 Diskusija ob državnem prazniku — 14.45 Prometna vzgoja — 15.45 Nenavadno prijateljstvo — 16.30 Risanka — 16.40 Dokumentarna igra o varšavskem getu leta 1941 — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Seniorski klub — 18.30 Zapoj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kulturne vesti — 19.50 šport — 20.15 Za 150-letnico rojstva Johanna Strauša — 21.15 Mala predstava — 21.55 Impulzi — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 27. 10.: 9.30 Devetnajsto stoletje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Vrtince za državnega pravdnika — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Raj za živali — 18.25 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kulturne vesti — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Na cestah San Francisca — 21.40 Glasbene vesti — 22.15 Poročila.

TOREK, 28. 10.: 9.30 Šolska oddaja — 10.30 Baskervilski pes — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Kara Ben Nemsi — 18.25 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kulturne vesti — 20.00 Gospod Sempe in ogled razstave — 20.15 Koj sem? — 21.05 Posrednik, film — 23.00 Poročila.

Joško Wrolich je iz Slovenskega atletskega kluba izključen, kot mladinski trener odpuščen svojih obveznosti, KfV pa ga je izključil za 18 mesecev.

Rezultati 8. prvenstvenega kola v 2. E razredu

Gospa sveta — SAK 0:0, Kriva Vrba — Sele 2:5 (Nanta Olip, Fridi Mak, Peter Olip, Flori Dovjak in Franc Dovjak), HSV — Galicija 2:1, Šmarjeta — Hörtendorf 0:1, Škofji dvor — Pokrče 3:0, Poreče — Št. Janž 2:1.